

Regatul Țărilor de Jos

MINISTERUL
ADMINISTRAȚIEI
ȘI
INTERNELOR

MINISTERUL EDUCAȚIEI,
CERCETĂRII,
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

GHID DE BUNE PRACTICI

**privind prevenirea
delincvenței juvenile
în sistem integrat
în unitățile de învățământ
preuniversitar
și în zona adiacentă acestora**

Regatul Țărilor de Jos

MINISTERUL
ADMINISTRAȚIEI
ȘI INTERNELOR

MINISTERUL EDUCAȚIEI,
CERCETĂRII,
TINERETULUI ȘI SPORTULUI

GHID DE BUNE PRACTICI

privind
prevenirea delincvenței juvenile
în sistem integrat în unitățile
de învățământ preuniversitar
și în zona adiacentă acestora

Programul
MATRA 06/RM/9/1

Coordonatori:

Petre TOBĂ - chestor principal de poliție
Inspector General al Poliției Române

dr. Mihai PRUTEANU – comisar șef de poliție, director adjunct al Direcției de
Ordine Publică din cadrul Inspectoratului General al Poliției Române

Liliana PREOTEASA - director general Direcția Generală Educație și Învățare pe
tot Parcursul Vieții din cadrul Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și
Sportului

Autori:

*Florentina Rusan, Alina Milena Moiescu, Valentina Vasile, Cornelia Dumitru,
Dolf van Veen, Marij Bosdriesz*

Editori:

*Frans A. Grobbe, Dolf van Veen,
Marij Bosdriesz, Valentina Vasile,
Cornelia Dumitru*

București, România

CNCSIS: cod 045/2006

Editor: Valeriu IOAN-FRANC

Redactor: Ortansa CIUTACU

Concepție grafică, machetare și tehnoredactare: Luminița LOGIN

Coperta: Nicolae LOGIN

Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate. Reproducerea,
fie și parțială și pe orice suport, este interzisă fără acord prealabil,
fiind supusă prevederilor legii drepturilor de autor.

ISBN 978-973-618-237-2

Anul apariției 2010

ACKNOWLEDGEMENTS

The Netherlands MATRA Pre-Accession Programme (MPAP) aims to assist Candidate Countries and EU New Member States through bilateral co-operation projects. The Programme is demand-driven and financed by the Netherlands Ministry of Foreign Affairs.

The 'Handbook on the toolkit for school-police cooperation' and the 'Guide of promising practices on school safety' are some of the practical results of the 2008-2010 MATRA project: 'Preventing juvenile delinquency in the area of scholar facilities in Romania'.

We express our thanks for the collaboration and efforts of our Romanian counterparts and beneficiaries being the Romanian Ministries of Education, Research, Youth and Sport and of Administration and Interior (Public Order Police). We also thank the pilot-schools and the numerous Romanian and Dutch experts. Our special gratitude concerns Florentina Rusan (Ministry of Administration and Interior), Alina-Milena Moisescu (Ministry of Education, Research Youth and Sport and Cornelia (Ella) Dumitru (Institute of National Economy, Academia Romana), for their valuable contributions and efforts in assembling the toolkit and guide.

Frans A. Grobbe MSc
Overall Project Manager MAT06/RM/9/1

Bucharest - The Hague, September 2010.

INTRODUCERE ȘI RELEVANȚA GHIDULUI

În perioada anilor 2008-2010, s-a derulat în România un proiect inițiat de Inspectoratul General al Poliției Române și de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, care a avut ca scop introducerea unui nou concept de prevenire și combatere a delincvenței juvenile prin întreprinderea unor acțiuni concertate, susținute și coerente, prin care să se identifice și să se aplice în mod corect o politică eficientă comună. Obiectivul vizat a fost atât stimularea implicării tuturor actorilor interesați - profesori, elevi, părinți - cât și determinarea nivelului necesar de implicare și de asistență pe care-l pot oferi ceilalți participanți indirecti: poliție, servicii sociale, asistența medicală etc., la procesul de prevenire și combatere a delincvenței juvenile în unitățile de învățământ preuniversitar și în zona adiacentă acestora.

Pentru realizarea acestui proiect, cei doi beneficiari au fost susținuți de către Regatul Țărilor de Jos prin intermediul proiectului **MATRA 06/RM/9/1** dedicat prevenirii delincvenței juvenile în unitățile de învățământ preuniversitar și în zona adiacentă acestora.

Partenerii români, împreună cu echipa de experți olandezi în problemele tineretului și delincvenței juvenile au delimitat trei subiecte principale asupra cărora s-au concentrat toate eforturile.

Primul subiect a abordat consolidarea cooperării dintre școală și poliție. Pe acest segment al proiectului, obiectivul urmărit a fost realizarea unor acorduri și convenții clare între școală și poliția de proximitate cu referire la sarcinile și responsabilitățile ce le revin în situații specifice de violență în școală, precum și în realizarea acțiunilor de prevenire și combatere a violenței. În acest scop, a fost elaborat un „**contract-cadru de cooperare școală-poliție și un instrumentar**¹” menit să asiste cei doi parteneri în încheierea acordului și să-i ghideze în aplicarea lui concretă la nivelul școlilor pe parcursul anului școlar.

Al doilea subiect al proiectului a fost reprezentat de inițiativa experților români și olandezi de a identifica modalitățile practice prin care partenerii în procesul educațional – părinți, profesori și elevi – se pot

---

¹ Vezi manualul de prevenire a delincvenței juvenile.

implica și pot sprijini acțiunile destinate prevenirii delincvenței juvenile și **creării unei rețele suport dedicate școlii**, alcătuită din partenerii acesteia din mediul extern (servicii sociale, medicale, alte instituții și ONG-uri interesate de domeniul prevenirii și combaterii delincvenței juvenile, dar și a cauzelor care pot duce la apariția acesteia). Pentru profesori, părinți și alți reprezentanți ai mediului extern, acest demers a însemnat un proces de clarificare a rolurilor și atribuțiilor ce le revin, fiind încă o dată subliniat faptul că părinții trebuie să fie partenerii cei mai de încredere și proactivi ai școlii, alături de serviciile sociale și de asistență medicală, de ONG-urile dedicate apărării intereselor și drepturilor copiilor, de ceilalți reprezentanți ai mediului public și privat. Prin această abordare inovatoare în țara noastră, se oferă oportunități nu numai pentru crearea unui mediu sănătos de dezvoltare intelectuală, socială, psihologică și emoțională pentru copii și adolescenți, ci și premise pentru construirea și consolidarea unei culturi implicate, proactive și europene în ceea ce privește drepturile și obligațiile cetățenești la nivelul întregii societăți. Trebuie spus că, în privința acestui subiect, constatările și recomandările experților au fost colectate într-un *„document dedicat viziunii asupra cooperării dintre partenerii din interiorul și mediul extern școlii, care pot contribui decisiv la sănătatea fizică și mentală a copiilor și adolescenților, precum și a familiilor lor”*, ce urmează să fie înaintat spre atenție autorităților publice centrale și locale cu roluri specifice în formularea politicilor și măsurilor dedicate subiectelor incluse în document, precum și Guvernului României.

În sfârșit, **al treilea subiect** s-a concentrat exclusiv pe școală și pe inițiativele, acțiunile și modalitățile prin care școala poate contribui – cu ajutorul elevilor și părinților – la crearea unui climat sigur în școală, propice procesului educațional. Aici, eforturile experților, dar și ale profesorilor direct implicați din trei școli-pilot bucureștene (Colegiul Tehnic Henri Coandă, Colegiul Tehnic Energetic și Liceul Economic Costin C. Kirițescu), s-au concentrat pe identificarea acelor elemente care să încurajeze, pe de o parte, participarea directă a elevilor în procesul de creare și de menținere a unui climat de siguranță în școală, asupra modului în care acest climat poate fi stabilit și menținut prin comunicarea directă, clară și specifică între profesori și elevi în ceea ce privește reprezentarea comună asupra modului în care ar trebui să-și îndeplinească școala vocația educațională, dar și responsabilitățile, drepturile și sarcinile pe care trebuie să și le asume cei doi parteneri – profesori și elevi – acompaniați de părinți, pentru ca atât reprezentarea cât și percepția asupra modului în care se desfășoară procesul educațional în școală să fie una de siguranță, cooperare și coerență în ceea ce privește condițiile de realizare a procesului educațional. Pe scurt, realizarea acelor condiții care să asigure formarea

abilităților și competențelor elevilor în funcție de posibilitățile și necesitățile specifice ale acestora, într-un climat sigur, la asigurarea căruia contribuie în mod susținut atât profesorii, cât și elevii și părinții.

Punându-se accentul pe modul în care toți cei implicați zilnic în activitățile din școală pot contribui la prevenirea violenței în școală și în împrejurimile acesteia, s-a dorit sublinierea faptului că prevenirea violenței școlare are de a face – într-o măsură considerabilă – cu un climat școlar favorabil procesului pedagogic și cu un comportament pozitiv proactiv al tuturor celor care-și desfășoară activitatea în școală: elevi, profesori, personalul auxiliar al școlii, părinți și al tuturor celorlalți musafiri ocazionali care pătrund în incinta școlii.

Informațiile, inițiativele și rezultatele obținute la nivelul celor trei școli pilot bucureștene menționate, precum și cele obținute pe parcursul primei runde de formare de formatori în domeniul cooperării școală-poliție, dar și în cel al prevenirii delincvenței juvenile în interiorul și în zona adiacentă școlilor, au fost culese de experții români și olandezi în prezentul ghid de bune practici într-un set de 12 exemple de activități ori proiecte pe care școlile le pot realiza împreună cu elevii și părinții, pentru a transforma școlile lor într-un loc cu adevărat sigur, în care principalele preocupări să fie dedicate învățării și predării, în care violența școlară să fie prevenită activ, asigurându-se astfel nu numai un nivel sporit de siguranță și confort în școală, ci și la nivelul întregii societăți. În plus, școlile și oferta educațională a acestora devin mai atractive dacă școala reușește să creeze și să impună un climat de siguranță în școală prin „predarea” elementelor esențiale de comportament pozitiv și prin punerea accentului pe întreținerea unor relații bune de cooperare între cadrele didactice, elevi și părinți. Implicit, oferta educațională va fi mai atractivă și pentru elevi, iar aceștia se vor simți stimulați să valorifice mai bine lecțiile și educația asigurată de școală, să-și finalizeze studiile și, în cele din urmă, să-și creeze oportunități mai bune pentru devenirea lor și integrarea în societate la finalizarea studiilor.

În exemplele de bune practici, având în vedere informațiile și opiniile exprimate de profesorii și directorii celor trei școli pilot, dar și de recomandările inspectoratelor școlare din țară, precum și de comentariile participanților la cursurile de formare formatori, am inclus și două exemple de bune practici olandeze în privința școlilor, adaptate contextului românesc, deoarece considerăm că aceste exemple pot fi utile și școlilor din România.

Autorii speră că acest prim demers integrat de prevenire a delincvenței juvenile și de creare a unui climat de siguranță și cooperare în

școli între profesori, elevi și părinți, prin intermediul unor exemple de bune practici, va fi util și în avantajul școlilor românești. De asemenea, autorii doresc să sublinieze că acest ghid este numai un prim pas, prin care școlile, partenerii interni și externi ai acestora să se simtă inspirați, motivați și încurajați să-și realizeze propriile proiecte, să inițieze propriile lor acțiuni și activități care să fie spre avantajul tuturor partenerilor: școli, alți parteneri externi, părinți și – mai ales – al beneficiarului final, copilul/adolescentul aflat în procesul de formare și devenire ca cetățean proactiv, european.

Focus pe elevi, profesori și părinți

Crearea unui mediu sigur în școală pentru învățare/predare, cu efecte pozitive asupra rezultatelor – nu este o sarcină care să aparțină exclusiv cadrelor didactice și personalului ce-și desfășoară activitatea în școală. Pentru ca acest climat sigur să existe în școală, este necesară depunerea unor eforturi susținute de către elevi și părinți împreună cu cadrele didactice, dar și de către partenerii din mediul extern, cum ar fi poliția de proximitate, serviciile de asistență socială și medicală, precum și toți ceilalți parteneri pe care școala și comunitatea i-au identificat ca putând contribui la asigurarea acestui climat de siguranță școlară.

Ghidul, ca umare a experiențelor acumulate de-a lungul desfășurării componentelor pilot în cele trei școli bucureștene, deschide o colecție de exemple ce pot sta la baza unor proprii inițiative de succes, pentru alte școli din țară, în spiritul celor trei subiecte urmărite.

Premisele sunt construite conform celor prezentate și discutate în Manual, cu referire la cooperarea școală-poliție, rețeaua de susținere a școlilor și crearea unui climat de siguranță în școală pentru derularea procesului educațional în condiții optime.

De exemplu, personalul școlii este responsabil pentru siguranța elevilor, pentru asigurarea unor condiții bune de lucru și învățare/predare pentru *elevi și profesori*, pentru încheierea unor acorduri cu poliția de proximitate și alți parteneri identificați în mediul extern. Mai mult, *profesorilor* le revine răspunderea pentru propria lor expertiză în predare, în crearea unui climat pedagogic optim în clasă și pentru modul în care răspund și se adaptează pentru a contracara comportamentele necorespunzătoare ori violente ale elevilor. La rândul lor, *elevii* răspund de modul în care-și valorifică orele pe care le petrec în școală pentru a beneficia pe deplin de oferta educațională a școlii, de comportamentul pe care-l adoptă în timpul orelor și în pauze, dar și pe drumul spre și dinspre școală. Elevii se reprezintă pe ei înșiși prin adoptarea unui comportament corect și non-

violent, în concordanță cu normele sociale și comportamentale general recunoscute, în relațiile pe care le stabilesc cu profesorii și colegii lor, precum și cu cei care vizitează ocazional școala. În sfârșit, *părinții* trebuie să-și asume pe deplin responsabilitățile ce le revin în privința copiilor lor, să se asigure că aceștia frecventează școala și să nu încurajeze tendințele de absenteism, să-i stimuleze și să le cultive comportamentele pozitive, non-violente față de ceilalți colegi, față de profesori și chiar față de ei, ca părinți, să-i urmărească devenirea și să-i asigure confortul psihic și emoțional necesar. De asemenea, părinții trebuie să fie implicați și să devină adevărați parteneri ai școlii, aceasta ajutându-i să-și înțeleagă mai bine copilul, frământările lui, dar și demersurile pe care școala le întreprinde pentru ca oferta educațională să corespundă nu numai curricular, ci și comportamental și social, ei – părinții – fiind cei care continuă procesul în orele de după școală, în vacanțe, în toate acele momente de timp liber în familie.

Câteva dintre concluziile esențiale ale reprezentanților școlilor-pilot bucureștene se pot rezuma după cum urmează:

- a) prevenirea și combaterea delincvenței juvenile, a atitudinilor violente și asigurarea climatului de siguranță în școală implică o răspundere comună, împărtășită de toți participanții la procesul educațional (profesori, elevi, părinți) care trebuie să-și asume și să respecte **un cod comun de conduită**. În cadrul acestui cod, **respectul și responsabilitatea față de sine și față de ceilalți** se constituie în nucleul central al demersului. Intervenția pentru obținerea acestor deziderate începe în prima zi de școală a fiecărui elev, și se continuă pentru tot restul vieții – când acel elev va deveni, probabil, la rândul lui părinte și persoană implicată în viața comunității căreia îi aparține, pe baza setului de valori dobândite; Aceasta înseamnă crearea unui echilibru just și echitabil între spațiul și libertatea pe care o acordăm celorlalți pentru a se manifesta și exprima și spațiul pe care ceilalți ni-l acordă nouă, însă conform unor clarificări necesare și neinterpretabile ale limitelor de exprimare, a ceea ce este comportament așteptat și dezirabil și a ceea ce nu este acceptabil, din această perspectivă;
- b) prevenirea delincvenței juvenile și a manifestărilor violente în școli este una dintre condițiile preliminare, definitorii pentru derularea cu succes a procesului educațional. Acesta este un deziderat a cărui realizare depinde decisiv de atitudinea profesorilor, elevilor și părinților față de normele legale și sociale, de felul în care profesorii, elevii și părinții își dezvoltă și manifestă interesul în a

coopera, de măsura în care comunicarea pe problemele care pot împiedica asupra procesului educațional este deschisă, clară, specifică și are ca efect atingerea unui punct de vedere comun și adoptarea unei atitudini comune în eliminarea manifestărilor nedorite;

- c) câștigarea încrederii din partea elevilor și părinților, precum și oferirea aceleiași încrederi din partea profesorilor pentru elevii și părinții acestora reprezintă un efort și un proces zilnic, supus în permanență evaluării și reconsiderărilor. Acesta este unul dintre principalele obiective ce trebuie urmărite, dacă se dorește ca școala să fie un loc în care elevii și profesorii să se simtă în siguranță și care dispune de un climat optim pentru îndeplinirea principalei misiuni a școlii – transferul de cunoștințe și competențe;
- d) crearea, menținerea și îmbunătățirea climatului optim din școală, combaterea atitudinilor violente, evitarea „capcanelor” ce pot duce la absenteism și la apariția manifestărilor de delincvență juvenilă nu sunt rezultatul unor activități și acțiuni ocazionale, a unor zile ori săptămâni dedicate unor evenimente legate de gama largă de subiecte ce trebuie acoperite în prevenirea și asigurarea unui climat de siguranță în școală, ci sunt rezultatul unor mentalități, atitudini, conduite în acest sens, prezente în demersurile din fiecare zi la școală, dar și în familie. Pentru aceasta, elevii, profesorii și părinții trebuie susținuți de ceilalți reprezentanți ai organismelor responsabile ale societății: servicii de asistență socială, medicală, de ONG-uri care apără drepturile și interesele copiilor, dar și de alte organizații, asociații și uniuni care promovează interesele societății civile, sprijinind școala în a-și relua rolul de centru esențial de referință al societății.

Bunele practici pe care le prezentăm în acest ghid se concentrează pe atingerea acestor obiective, însă într-o manieră nouă, apelând la metode și instrumente diverse, care să asigure coeziunea între toți factorii și elementele care contribuie nu numai la prevenirea delincvenței juvenile și crearea unui climat de siguranță în școli, ci și la construirea unei culturi a responsabilității sociale.

Explicarea modului de prezentare a exemplelor

Exemplele de bune practici sunt astfel descrise încât orice școală care dorește să le utilizeze să dispună de suficiente informații în acest sens. Practic, toate aceste exemple pot fi valorificate. Pentru unele dintre

ele, cum ar fi proiectul olandez "*Nume de cod: viitorul*" va fi, probabil, necesar a se căuta propriile modalități de abordare, dezvoltare și a se elabora propriile materiale, cum ar fi filme, fotografii ș.a.m.d. Și, în acest context, gândiți-vă că întotdeauna puteți considera crearea materialelor ca un ingredient propriu al proiectului.

Toate exemplele sunt realizate pe un format-cadru. Formatul vă oferă informații despre următoarele elemente constitutive:

- Titlul proiectului;
- Scopul sau rezultatele așteptate;
- Grupul țintă asupra căruia se concentrează proiectul;
- Tipul de activitate: instruire, întâlnire cu părinții, întâlnire a elevilor, prezentare etc.;
- Cine realizează proiectul: profesorii, organizații din afara școlii, psihologul școlar etc.;
- Conținutul: ce vom face pe parcursul derulării proiectului?
- Organizarea programului: cine face ce, când, cum, planificarea pe parcursul anului școlar, eventual curriculumul necesar etc.;
- Durata de desfășurare: cât timp este necesar? câte sesiuni? în ce perioadă?
- Care este suportul material și uman necesar? unde pot fi găsite materiale ce pot fi valorificate? ce materiale putem crea chiar noi?
- Unde se pot găsi mai multe informații despre subiecte similare/comparabile cu proiectul nostru? De exemplu, website-uri, bibliografie etc.

Sperăm ca informațiile oferite să fie suficiente ca surse de inspirație pentru dumneavoastră și școala dumneavoastră. Bineînțeles, nu dorim și nu este recomandabilă aplicarea ori reproducerea întocmai a acestor exemple. Este chiar dezirabil și necesar să adaptați aceste practici propriilor condiții și contexte, ținând seama de toate elementele care creează imaginea complexă a școlii în care vă desfășurați activitatea.

Lansarea unui website național pe acest subiect?

Exemplele oferite se doresc o sursă de inspirație și motivare pentru școlile care doresc să contribuie activ la crearea unor școli mai sigure cu și pentru elevi, profesori și părinți. Aceste exemple sunt o selecție dintr-un segment de astfel de exemple și bune practici disponibile școlilor și se

doresc doar un mijloc de stimulare a creativității și capacității de inovare a personalului didactic în domeniul siguranței școlare și al prevenirii delincvenței juvenile. Proiectele și materialele elaborate și perfecționate de o școală pot fi valorificate și de alte școli sau de alți colegi ai autorilor exemplarelor inițiale.

În plus, dorim să specificăm că, deși aceste exemple de bune practici au fost realizate pentru ciclul gimnazial și liceal, multe dintre elementele lor pot fi însușite și pentru ciclul primar, adaptate conform necesităților, cerințelor și gradului de înțelegere al copiilor. Prevenirea evenimentelor și comportamentelor nedorite, combaterea atitudinilor violente și recalcitrante începe în clasa întâi și se încheie la absolvire, iar procesul este inițiat încă din momentul zero de profesori și părinți, pe baza unei viziuni comune.

În concordanță cu acest proiect, urmărind obiective generoase în domeniul combaterii violenței, un alt proiect cu fonduri europene a fost lansat de către Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, în parteneriat cu Institutul de Științe ale Educației, Institutul Intercultural Timișoara și Institutul pentru Combaterea Violenței – **Tinerii împotriva violenței**. Și acest proiect are ca obiectiv instruirea și activități dedicate elevilor și profesorilor în domeniul violenței școlare. Sperăm că proiectele și activitățile din acest ghid vor putea fi continuate și dezvoltate și în cadrul acestui nou proiect. O idee care ar putea sprijini eforturile dedicate combaterii violenței juvenile, respectiv lansarea unui website național pe tema combaterii violenței școlare și a bunelor practici ce pot fi concepute, implementate și valorificate pentru atingerea acestui obiectiv, ar putea fi valorificată de noul proiect.

Vă dorim succes și experiențe cât mai frumoase în realizarea propriilor dumneavoastră proiecte și activități de prevenire a violenței și de creare a unui climat școlar optim, care să faciliteze procesul instructiv-educativ în școlile românești!

Septembrie 2010

*Membrii echipei româno-olandeze de experți
ai proiectului MATRA de prevenire a delincvenței juvenile
în incinta și în zona adiacentă acestora*

1. ȘCOALA ÎNSEAMNĂ RESPECT ȘI RESPONSABILITATE DIN PRIMA ZI

Prima zi de școală este o zi de care toți ne reamintim cu plăcere, recunoscând încărcătura emoțională deosebită a acesteia, atât ca părinți, cât și ca elevi sau profesori. Dacă, pentru părinți și elevi, prima zi de școală marchează debutul unei noi etape în viața copilului și a familiei, pentru profesori, prima zi de școală înseamnă reluarea unui ciclu profesional ce se dorește de succes, reconsiderarea și proiectarea spre mai bine a activității în interesul și spre beneficiul elevilor pentru care își asumă responsabilitatea de a-i îndruma, educa și instrui.

Impactul primei zile de școală este decisiv pentru atitudinea pe care atât elevul cât și părintele o vor adopta pe parcursul întregului ciclu educațional: de la aspectul și facilitățile oferite de școală, la modul în care se stabilesc relațiile de cooperare ale „triunghiului” crucial în procesul educației, toate contribuie la atitudinea și comportamentul pe care fiecare dintre cei trei actori vor avea pe parcursul anului școlar și al ciclurilor educaționale succesive, până la încheierea acestei etape din viața elevului.

Școala își asumă responsabilitatea educației pentru copiii încredințați de părinți. Rolul este copleșitor ca importanță, dar poate fi adus cu succes la îndeplinire numai dacă profesorii beneficiază de cooperarea concretă și susținută din partea părinților. În acest context, unul dintre subiectele esențiale ce trebuie abordate, discutate și asupra căruia trebuie să se convină de către școală și părinți este cel legat de prevenire și de cele „cinci reguli de aur” pentru asigurarea unui climat optim de siguranță școlară.

Prima zi și primele săptămâni de școală sunt cele în care pot fi transmise și insuflate aceste **cinci reguli de aur** în primul rând părinților, pentru ca apoi, în cooperare cu aceștia, să le fie transmise și insuflate susținut, conform unei viziuni comune, copiilor. Pe parcursul ciclurilor școlare, aceste cinci reguli de aur vor deveni tot mai complexe și mai relevante pentru dezvoltarea sănătoasă a copilului, sprijinind societatea în întregul ei și oferind școlii platforma necesară pentru a-și îndeplini rolul pe care-l are drept unul dintre principalele centre ale comunității căreia îi aparține.

Cele **cinci reguli de aur** comunicate din prima zi de școală și reamintite la începutul fiecărui an școlar sunt fundamentul tuturor celorlalte inițiative și acțiuni în domeniul siguranței școlare și al creării unui climat optim în interiorul școlii.

---

1. O școală sigură trebuie să fie obiectivul și preocuparea tuturor!

O școală sigură există numai prin contribuția activă a tuturor celor implicați: elevi, profesori, părinți, personalul școlii și experții din interiorul și exteriorul școlii. Toți trebuie să-și asume responsabilitatea pentru atribuțiile specifice ce le revin cu privire la acest domeniu, precum și pentru respectarea zilnică a normelor și reglementărilor. Elevii pot fi încurajați să-și formuleze propriile lor coduri de conduită pentru clasa în care-și desfășoară activitatea împreună cu dirigințele lor. Prevedeți pentru elevi, încă din prima zi de școală, sarcini și responsabilități cu privire la respectarea regulilor și normelor. Valorificați potențialul elevilor din anii terminali ai ciclurilor școlare ca "peer tutori" ori "peer mediatori". Informați părinții în privința viziunii, politicilor și activităților pe care școala și le-a propus în domeniul siguranței școlare și climatului școlar optim și încercați să-i atrageți și să-i implicați în realizarea lor, ca parteneri. Solicitați ca unul sau doi părinți să fie persoane de contact pentru toți ceilalți părinți ai elevilor din clasa dumneavoastră. De asemenea, organizați activități pentru părinți dedicate creșterii și educației copilului, încercați să-i sprijiniți să înțeleagă mai bine cum trebuie să abordeze eventualele comportamente nedorite ale copiilor lor.

2. Manifestați transparență în comunicarea incidentelor

Nu încercați să negați ori să treceți sub tăcere actele de violență: atitudinea corectă este cea de înregistrare și raportare a acestora. Pentru incidentele grave, depuneți plângere. Fiți limpezi în reacția pe care o aveți față de persoana vinovată, inclusiv în privința consecințelor. Încercați să-l responsabilizați pe făptaș să suporte costurile pagubei pe care a produs-o. În comunicare, fiți clari și specifici în privința acțiunilor întreprinse de școală pentru prevenirea unor astfel de incidente și în ceea ce privește reacția pe care școala a avut-o în cazul incidentului. Oferiți susținerea dumneavoastră victimei ori victimelor, nu numai imediat după producerea incidentului dar și în timp. În plus, nu uitați "spectatorii": discutați cu aceștia, încercați să aflați dacă au avut un anumit rol în conflict/incident. Este probabil că au fost martorii unui eveniment traumatic, ori că au avut un rol activ de complici. Discutați care sunt opțiunile și posibilitățile pentru prevenirea unor astfel de incidente pe viitor. De asemenea, învățați-vă lecția din incidentele în care ați fost implicați, în calitate de comunitate școlară, pentru a vă folosi experiența acumulată atunci când apar alte momente dificile și alte incidente.

---

3. Preocupați-vă de instruirea, profesionalizarea și perfecționarea profesorilor școlii

Astfel, se pot reduce riscurile în acele momente când conflictele tind să escaladeze. Profesorii trebuie să fie pregătiți așa încât să înțeleagă experiențele și stilurile de viață ale copiilor și adolescenților. Profesorii trebuie să poată semnaliza problemele care apar în dezvoltarea fizică, mentală și emoțională a copiilor și adolescenților care le sunt încredințați pe parcursul orelor de școală, așa încât să susțină activ și să ajute în prevenirea oricăror (viitoare) comportamente violente. De asemenea, ei trebuie să știe cum să acționeze corect atunci când sunt confrunțați cu manifestări agresive ori comportamente dificile. Sarcina lor este cea de a menține echilibrul între asigurarea libertății de manifestare a elevilor și respectarea normelor și limitelor stabilite și clare pentru toți.

4. Fiți un bun exemplu, prin propriul comportament

Stabiliți o relație de cooperare cu elevii dumneavoastră, manifestând înțelegere și apropiere, în același timp păstrând și transmitând mesajul despre necesitatea respectării regulilor și normelor. Transmiteți mesaje pozitive în acest sens. Urmăriți în permanență modul în care sunt respectate regulile; o școală sigură înseamnă, în primul rând, o școală în care regulile și normele sunt respectate, iar încălcările și atingerile aduse acestor reguli și norme sunt sancționate conform prevederilor în acest sens, fără excepții. Trasați sarcini și responsabilități pentru elevii dumneavoastră în respectarea regulamentelor și normelor școlii.

5. Elaborați un plan de siguranță școlară integrat și asigurați-vă că aveți contribuții de la toți partenerii la viața școlii

Planul integrat de siguranță școlară nu este doar "o altă activitate". El este fundamentul tuturor celorlalte inițiative, activități și măsuri pe care le puteți întreprinde personalizat la nivelul școlii dumneavoastră în domeniul siguranței școlare și al asigurării unui climat școlar optim. Monitorizați, anual, rezultatele pe care le obțineți, evaluați și actualizați acest plan anual. Planul integrat de siguranță școlară trebuie să prezinte, cel puțin:

- *viziunea comună* pe care o aveți în privința siguranței școlare; obiectivele, politicile și măsurile pe care le veți urmări și aplica pentru atingerea acestui scop;
- *regulile și normele generale* aplicabile în școală și modul în care codurile de conduită pot fi "personalizate" în clasele școlii și în școală;
- *activitățile și proiectele* în domeniul prevenirii violenței, stabilite pentru fiecare an școlar, pe cicluri școlare, care vor fi întreprinse în colaborare de elevi și profesori, ori în care se dorește și implicarea părinților (de exemplu pentru intimidare, hărțuire, comportamente agresive/violente, consum de alcool/droguri, intimidare sexuală, discriminare etc.);
- *protocoale/proceduri* pe care le-ați prevăzut și persoanele cărora le revin responsabilități în cazul unor incidente ori calamități;
- *comunicarea și modul cum se va realiza aceasta* tuturor părților implicate în privința viziunii pe care o are școala despre siguranța școlară, climatul școlar optim, politicile pe care le-a formulat în acest domeniu și responsabilitățile ce revin tuturor celor implicați;
- *convențiile, acordurile și contractele de cooperare* încheiate cu instituțiile externe, dar care pot influența bunul-mers al școlii, inclusiv convențiile încheiate cu poliția, în privința contribuției pe care urmează să o aibă în domeniul siguranței școlare și în cazul incidentelor din școală;
- *instruirea și profesionalizarea* elevilor, profesorilor și părinților cu privire la competențele sociale, la abilitățile necesare în momentul confruntării cu comportamente dificile ori agresive etc.

EXEMPLUL 1 DE BUNĂ PRACTICĂ

Școala părinților. Cum putem să ne înțelegem mai bine adolescenții?

Atractivitatea școlii pentru elev, modul în care părintele va coopera cu profesorii în formarea copilului/adolescentului depind foarte mult de prima zi de școală.

Profesorii au menirea de a face școala atractivă în egală măsură pentru elevi și părinți și vocația de a-i ajuta pe părinți în o mai profundă înțelegere a rolului pe care-l joacă în viața copiilor lor. Înscrierea copilului la școală nu înseamnă transfer de responsabilitate de la părinte către școală, ci stabilirea unei relații de cooperare și o responsabilitate comună a doi parteneri cu roluri și atribuții diferite.

Odată cu clasa întâi, începe și "școala pentru părinți". Buna practică pe care o prezentăm în continuare a fost concepută pentru ciclurile secundare, dar există elemente ce pot fi preluate ca bună practică inclusiv pentru ciclul primar, cum ar fi scrisoarea școlii către părinți, iar subiectele pot fi adaptate și pentru necesitățile acestui ciclu. Unul dintre obiectivele urmărite este sprijinul acordat părinților în conștientizarea rolului pe care-l joacă în viața de elev a copilului lor.

Scop/rezultate așteptate: Prin această inițiativă, școala susține integrarea părinților în viața școlii și ca parte a procesului de educare a copiilor lor. La începutul fiecărui an școlar, părinții vor fi informați în privința viziunii și obiectivelor urmărite de școală, iar la sfârșitul anului școlar părinții vor avea un nivel sporit de conștientizare a rolului pe care-l joacă, asupra faptului că școala nu este "aici" pentru preluarea rolului lor, ci că rolurile școlii și ale părinților sunt complementare în abordarea copilului pe parcursul tuturor etapelor sale evolutive, cu precădere când aceștia parcurg etapa atât de frumoasă, dar și cu numeroase provocări ale adolescenței.

Rezultatele urmărite: o mai bună comunicare cu părinții în toate etapele școlare ale elevului; creșterea implicării și susținerii pe care aceștia o acordă școlii; informarea părinților în privința diverselor forme de abuz ce pot apărea în familie, a măsurilor care pot duce la evitarea apariției lor; consilierea părinților în scopul identificării problemelor apărute la elevi din cauza unor circumstanțe familiale dificile (inclusiv în cazurile în care există informații/indicii despre existența violenței în familie); conștientizarea importanței comunicării cu propriul copil, dar și cu școala în privința problemelor acestuia; abordarea problemelor adolescenței și pregătirea părinților pentru acest moment din viața copiilor lor; discutarea problemelor adolescenței și realizarea unei viziuni și abordări comune, pe rolurile specifice ce le revin, ca părinți și profesori în această etapă; consilierea părinților adolescenților care au probleme de ajustare la această vârstă; însușirea strategiilor de soluționare a conflictelor dintre părinți și adolescenți; însușirea tacticilor de comunicare părinte-adolescent și cultivarea abilităților emoționale și sociale ale adolescenților; sporirea gradului de confort emoțional al adolescentului în relațiile cu familia și școala; reducerea actelor de violență în familie și la școală.

Grupul țintă: Părinții

Tipul de activitate: Acest tip de activitate reclamă o implicare susținută și constantă din partea școlii, care transmite astfel semnalul pozitiv că dorește o bună cooperare cu părinții și că este pregătită să-i susțină în rolul de părinți și în responsabilitățile ce le revin în această calitate. Este recomandabil ca întâlnirile pentru îndeplinirea acestei activități să aibă un caracter susținut, lunar, iar în cadrul întâlnirilor părinții vor fi invitați să discute între ei și împreună cu profesorul-diriginte/profesorii participanți preocupările pe care le au în privința educației și evoluției copiilor lor. Profesorii vor încerca, în cadrul acestor întâlniri, prin aplicarea tacticilor de instruire pentru adulți (dacă și atunci când este necesar) să faciliteze dezbaterile prin care să conștientizeze pentru părinți într-o mai mare măsură rolul pe care-l joacă în viața școlară a copilului lor, să indice cum pot părinții coopera eficient cu profesorii pentru îmbunătățirea generală a rezultatelor școlare ale copiilor/adolescenților, respectiv la bunăstarea copiilor lor în școală și în clasă. Profesorii pot supune atenției părinților subiectele ce vor fi discutate semestrial, ori pe parcursul întregului an școlar, solicitându-le contribuția la sugerarea subiectelor, lista de subiecte finală fiind cea care a întrunit acordul celor doi parteneri de discuție. De asemenea, profesorii vor solicita părinților opinia în privința unor activități extracuriculare la care să participe elevii alături de părinți și profesori.

Resurse umane: Dirigintele clasei, alți profesori care au ore de predare la respectiva clasă, asistenți sociali, psihologi (invitați dacă și ori de câte ori este necesar) etc.

Conținut: În primul rând, părinții vor fi invitați să-și prezinte propriile preocupări și interese în privința comportamentelor dorite/nedorite ale copiilor lor și vor fi solicitați să ofere sugestii pe baza unei liste de subiecte întocmite de diriginiți, conform ciclului școlar (primar/secundar).

Informarea părinților se va concentra pe importanța comunicării cu copiii lor, iar în cazul adolescenților vor fi abordate din perspectiva psihologiei școlare și celei a adolescenților principalele teme care se constituie în elemente critice în această etapă. Părinții vor fi învățați că adolescența este etapa în care copiii lor trebuie să aibă dreptul de a-și exprima liber sentimentele, întrebările, temerile, înainte de a fi corecționați arbitrar, ori de a li se da sfaturi și că astfel îi pot susține în această perioadă de formare și transformare în adulți cu drepturi și obligații. Implicit, părinții vor deveni parteneri activi în procesul educațional, prin:

- ✓ Sesiuni de informare pe tema violenței în familie (prezentări, prelegeri, ateliere de lucru, dezbateri, studii de caz);
- ✓ Sesiuni de informare pe teme legate de îndrumarea educațională și pentru o carieră a adolescenților;
- ✓ Sesiuni de informare pe teme legate de consumul de alcool și droguri etc.

Părinții vor primi o listă de subiecte la începutul fiecărui semestru, urmând să bifeze acele subiecte care li se par relevante, în funcție de necesitățile și preocupările lor. Dacă este necesar, dirigintele ori ceilalți profesori, inclusiv psihologul școlar, va putea opera schimbări, îmbunătățiri, ori adaptări ale subiectelor propuse de părinți în conformitate cu necesitățile identificate în privința comportamentului/rezultatelor învățării și a celorlalte probleme referitoare la copiii/ adolescenții din respectiva clasă.

Organizare:

Primul pas: Părinții vor fi informați și conștientizați la începutul fiecărui an în privința valorilor și a așteptărilor specifice pe care le are școala de la elevi și părinți și pe care aceștia trebuie să le satisfacă. De aceea, vor primi o "*scrisoare pentru părinți*" semnată de directorul școlii și de dirigintele clasei, care se va încheia cu datele de contact ale acestora, precum și cu invitația de a se implica activ în viața școlii prin participarea la întâlnirile

dedicate părinților și la activitățile extracurriculare organizate de școală, la excursii, precum și prin exprimarea opiniilor legate de aspectele ce trebuie îmbunătățite în școală.

Al doilea pas: La prima întâlnire cu părinții, aceștia vor fi informați despre modul în care este organizat planul de lecție standard, despre comportamentele așteptate și dezirabile din partea copiilor/adolescenților, despre indicatorii de comportament pozitiv care au fost comunicați și copiilor, precum și despre comportamentele pe care profesorii vor urmări să le consolideze, pe baza "*planului general de lecție standard pentru comportamente și reguli*", care va fi creat și cu contribuția lor, în calitate de părinți. "În oglindă", părinților le vor fi prezentate informații despre comportamentele indezirabile și "contraexemple" referitoare la indicatorii negativi ce urmează să fie descurajați. Profesorii vor solicita sprijinul și sugestiile părinților cu privire la aceste subiecte de discuție, despre ce îmbunătățiri ar considera drept necesare și care sunt propriile preocupări/ingrijorări legate de acestea.

Listă de subiecte (posibile) pentru părinții elevilor din ciclul secundar:

1. Înțelegerea anilor adolescenței. Cum discut cu copilul meu despre alcool, droguri și fumat.
2. Pubertatea nu înseamnă numai dezvoltarea atributelor sexuale adulte. Distincția artificială dar necesară dintre pubertate și adolescență. Cum ne ajutăm copilul "să se potrivească", respectiv să se ajusteze la transformările prin care trece. Testarea diferitelor lookuri și identități. Cum îi ajutăm să înțeleagă în ce măsură seamănă cu/se deosebește de colegii de generație și de părinți.
3. Să-i învățăm împreună, profesori și părinți, să devină independenți și responsabili în loc să avem conflicte cu ei, ca părinți ori profesori. Puneți-vă următoarele întrebări: "Sunt un părinte care încearcă să-și domine copilul prin control exagerat?", "Ascult, înțeleg într-adevăr ce îmi spune copilul meu?" și "Îi permit să aibă opinii și gusturi diferite de ale mele?" etc.
4. Idei pentru a deveni un părinte mai bun și pentru a fi mai ușoară "ajustarea" la anii de adolescență ai copilului.
5. Recunoașterea semnalelor timpurii ale comportamentelor/ situațiilor/circumstanțelor care pot indica unele comportamente "problemă" etc.
6. Activități/proiecte practice prin care puteți interacționa cu copilul dumneavoastră și să vă implicați și în viața lui școlară.

Al treilea pas: Discuții la subiect pe baza necesităților părinților din respectiva clasă și despre subiectele selectate pe baza listei de (posibile) subiecte prezentată părinților.

Durata programului: Pe parcursul întregului an școlar.

Suportul material necesar: Ghiduri pentru părinți, ghiduri școlare, materiale audio și video cu prezentări/situații/exemple despre "cum să", eventual pagina de web – forum al părinților din respectiva școală etc.

Mai multe informații: adresă web, e-mail, bibliografii etc.

Scrisoarea pentru părinți (sugestie)

Dragi părinți,

La începutul fiecărui an școlar, școala noastră, împreună cu reprezentanții comunității (primărie, servicii sociale etc.) și cu reprezentanții Inspectoratului General al Poliției Române, se pregătește asiduu pentru a asigura copiilor dumneavoastră un climat optimist, sigur și favorabil pentru susținerea eforturilor lor de a deveni adulți responsabili, de succes social și profesional. De aceea, școala noastră a dezvoltat și continuă să perfecționeze un set de instrumente menit să ne susțină pe noi și pe dumneavoastră în educarea și încurajarea elevilor noștri nu numai să învețe mai bine și să se pregătească conform prevederilor curriculare, ci și să asimileze și să învețe acele comportamente care vor asigura nu numai succesul profesional, ci și împlinirea personală și socială. Sistemul de valori asupra căruia am convenit la nivelul școlii/liceului/colegiului/grupului școlar este strâns legat de participarea la viața școlii și a comunității; respectul în interiorul și în afara școlii, integritate, dedicare față de scopurile și obiectivele asumate, succesul în activitatea de predare și de învățare.

Școala noastră își propune să predea nu numai conținutul curricular, ci și comportamente, obiceiuri, atitudini practice și competențe care să asigure elevilor noștri și copiilor dumneavoastră șanse sporite în construirea unei cariere profesionale și o perspectivă mai bună asupra vieții, devenind astfel adulți împliniți și de succes. Așteptările noastre de la copilul dumneavoastră pot fi rezumate în aceste cinci cuvinte cheie:

participare, respect, integritate, dedicare, succes. Dar, pentru a ne atinge aceste obiective avem nevoie de sprijinul dumneavoastră zilnic, nemijlocit, în fiecare dintre etapele procesului educațional.

Informațiile de mai jos vă sunt destinate și prin aceasta dorim să subliniem așteptările noastre din partea copilului dumneavoastră și din partea dumneavoastră în relația stabilită cu școala. În același timp, aveți astfel o imagine mai bună despre modul în care intenționăm să dezvoltăm procesul educațional la nivelul școlii noastre.

Participare	Participarea activă a elevului la procesul de învățare. Elevul este prezent zilnic și este pregătit pentru obiectivele de învățare ce trebuie realizate, participând activ la procesul de învățare.
Respect	A avea grijă de tine și de colegii tăi și de mediu.
Integritate	Onestitate și corectitudine în relația cu profesorii/colegii și cu toate celelalte persoane care-și desfășoară activitatea în școală. Elevul va avea în orice moment un comportament decent, o ținută corespunzătoare și va fi responsabil de propriile acțiuni, de limbajul (vocabularul) folosit în timpul orelor, dar și în timpul orelor petrecute în afara școlii.
Dedicare	Elevul învață și manifestă „spirit de echipă” și lucrează permanent pentru îmbunătățirea atitudinii și competențelor proprii. Va demonstra zilnic angajamentul față de valorile școlii. Va fi perseverent și va respecta în egală măsură obligațiile ce-i revin față de școală, dar și față de dumneavoastră.
Success	Elevul va depune eforturile personale necesare pentru a învăța/înțelege subiectele ce i-au fost predate și pentru adoptarea unui comportament conform celui promovat de școală, pe măsura propriilor abilități, aptitudini și capacități.

Această abordare prin care încercăm să-l susținem pe copilul dumneavoastră în timpul orelor de școală – dar și în pașii pe care-i face după încheierea orelor – este una de încurajare și susținere, astfel încât copilul să învețe să aibă încredere în noi ca profesori, dar și în propriul lor viitor, în cariera pe care și-o vor contura pe parcurs și în societatea în care trăiește, pentru a deveni un cetățean activ al comunității. Dorim ca elevii noștri să devină promotori cunoscuți ai acestor valori, iar la sfârșitul fiecărui an școlar vor primi un "certificat de excelență" care, dincolo de note și evaluări va recunoaște eforturile și meritele pentru modul în care a știut să învețe și să coopereze cu noi și colegii lui într-o "echipă" Aceste certificate vor fi publice

la nivelul școlii prin plasarea lor pe Panoul de Onoare. În plus, la sfârșitul fiecărui trimestru, o tombolă va fi organizată pentru toți elevii care au primit astfel de certificate, iar câștigătorii vor beneficia de "premii speciale".

De asemenea, dorim să vă rugăm să ne confirmați primirea acestei scrisori și să discutați cu copilul dumneavoastră despre așteptările școlii și despre așteptările dumneavoastră, ca și despre importanța respectării valorilor pe care le promovăm prin aceste așteptări. Dacă ne veți susține și vă veți implica activ, la fel ca noi, atunci școala noastră va continua să fie una dintre școlile ce vă pot garanta un viitor mai bun pentru copilul dumneavoastră și pentru comunitate.

Vă mulțumim pentru atenția acordată și așteptăm cu nerăbdare momentul în care ne vom întâlni cu dumneavoastră și copilul dumneavoastră, atât la întâlnirile cu clasa și părinții, dar și la întâlnirile și discuțiile individuale pentru care vă stăm la dispoziție. Vă rugăm să ne contactați ori de câte ori credeți că este necesar.

Director școală.....

Diriginte clasă.....

Data: .....

Date de contact, director

Date de contact, diriginte

EXEMPLUL 2 DE BUNĂ PRACTICĂ

Regulamentul școlar și regulamentul personalizat al școlii/clasei

Descentralizarea în educație permite transferul competențelor decizionale, redistribuirea responsabilităților, a autorității decizionale și a răspunderii publice, precum și participarea factorilor non-administrativi, ai reprezentanților societății civile la procesul de luare a deciziilor. Conform legislației în vigoare, fiecare școală trebuie să dispună de un regulament de ordine interioară; regulamentul poate fi transformat dintr-un simplu document într-un instrument activ, prin care să se asigure participarea voluntară, liber-consimțită și activă a elevilor la respectarea prevederilor regulamentului de ordine interioară, contribuind la perfecționarea normelor de conduită și a celor referitoare la ținută, a comportamentelor, astfel încât procesul educațional să se desfășoare într-o atmosferă de confort pentru participanți.

Scop/rezultate așteptate: Elevii trebuie să dispună de o bună înțelegere și să conștientizeze care sunt așteptările corpului didactic și ale colegilor lor cu privire la comportamentul și conduitele acceptabile pe drumul spre școală, în timpul orelor și la plecarea de la școală, inclusiv în pauze și în timpul activităților extracurriculare desfășurate de școală. Ideea esențială pe care trebuie să se concentreze toate demersurile, în acest context, este cea legată de noțiunea de "respect": respect pentru profesori/părinți/colegi; respect față de proprietatea publică și privată; respect față de mediu; respect față de propria persoană, manifestat prin demonstrarea celorlalte forme de respect menționate anterior etc.

Grupul țintă: Elevii școlii. Părinților li se vor aduce la cunoștință așteptările școlii și vor fi notificați la începutul fiecărui an, în "Scrisoarea către părinți"(vezi buna practică 1) care este parte, de asemenea, a programului anual dedicate părinților – "Școala Părinților". Prin aceasta se

asigură sprijinul părinților aceștia fiind încurajați să susțină școala în această privință și în activitățile întreprinse cu grupul țintă.

Tipul de activitate: Predare alternată cu discuții libere, exemple, concursuri, jocuri de rol etc.

Resurse umane: În mod ideal, predarea și discuțiile libere, exemplele, concursurile, jocurile de rol și celelalte activități complementare trebuie realizate de fiecare profesor în conformitate cu condițiile reale specifice cu care are de a face (de exemplu, profesorii de chimie și fizică, profesorul de educație fizică, precum și dirigintele pentru aspecte generale).

Conținut: De obicei, regulile și reglementările din regulamentul intern al școlii sunt prezentate elevilor la începutul fiecărui an școlar, respectiv după vacanța mare. Recapitularea/reconsolidarea informațiilor conținute în regulament este realizată și după vacanța de iarnă și cea de primăvară.

Formatul pentru predarea/informarea legată de regulamentul intern al școlii este standardizat, astfel încât toți profesorii folosesc același format pentru această activitate și pentru discutarea regulamentului la nivelul clasei. Astfel, se evită neînțelegerile despre *ce* și *cum* se comunică, fiind lăsat suficient spațiu pentru "discuții de negociere" la nivelul fiecărei clase cu privire la propriile idei ale elevilor din respectiva clasă, prin care aceștia pot stabili modul în care doresc ca, în clasa lor, ei să respecte și să contribuie la respectarea prevederilor din regulament. Regulile la nivelul clasei ar trebui să fie clare, limpezi, neinterpretabile, pe scurt formulate (nu mai mult de una, maximum două propoziții care să transmită mesajul-cheie) și adaptate la vârsta elevilor. Astfel, nu mai va exista loc de "interpretări", scuze și excepții în cazul în care există abateri de la aceste reguli.

Învățarea/încadrarea regulilor din regulamentul intern și ale celor convenite la nivelul fiecărei clase urmează să fie consolidată activ, zilnic, prin interacțiunile care au loc între elevi și profesori:

- Modul de adresare, modul de corectare preliminară a comportamentelor nedorite înainte de a se impune trecerea la muștrări și sancțiuni. Muștrările/sancțiunile, respectiv *toate* consecințele comportamentelor nedorite vor fi explicate de asemenea în mod clar, simplu, pe scurt, din nou fără a lăsa loc de "interpretări".
- Protocolul pentru soluționarea și corectarea comportamentelor care aduc atingere regulamentelor (pe școală, adaptat clasei) va fi

cunoscut de profesori, părinți și elevi, subliniindu-se că atât modul de semnalare a incidentelor nedorite, cât și aplicarea muștrărilor/sanctiunilor, a celorlalte posibile măsuri vor fi corecte, obiective, neinterpretabile și fără excepții.

- Se va acționa permanent prin încurajarea și feedbackul pozitiv referitor la comportamentele dezirabile și așteptate.

Componentele cheie ale "planului de lecție standard"(vezi anexa):

- a) Prezentare clară și simplă, precum și explicarea regulilor școlii, fără a lăsa loc de interpretări. Menționarea faptului că și părinții au fost/vor fi informați și că, prin înscrierea la respectiva școală, regulile au fost acceptate implicit de către elevi și părinții acestora.
- b) Elevii vor fi informați/instruiți în privința a cel puțin doi indicatori observabili ai comportamentelor pozitive, de exemplu: prezența la ore, modul în care vor fi salutați profesorii/părinții/coleții ori alți vizitatori ai școlii etc. și cel puțin doi indicatori observabili ai comportamentelor negative: absența la anumite ore, ori de la toate orele, țipatul și îmbrâncelile în timpul pauzei etc.
- c) Cele **4 întrebări cheie**: cine, unde, cum și de ce
  - **Cine**: în mod ideal, dirigintele va discuta regulile generale de ordine interioară ale școlii, la care fiecare profesor va adăuga propriile sale reguli specifice pentru disciplina predată (fizică, chimie, biologie etc.). Aceasta *nu* trebuie să însemne, implicit, construirea unor reguli și mai stricte, ci realizarea unei adaptări a regulilor cu caracter general la caracteristicile clasei, la vârsta elevilor, conform celor deduse din discuțiile libere și sesiunile de brainstorming realizate de diriginte/profesori cu elevii la începutul anului școlar, pentru adaptarea regulamentului școlar la nivelul clasei.
  - **Unde**: de preferință, prezentarea/predarea/discuțiile libere vor avea loc în contextul/locul în care are loc procesul de învățare zilnic și unde, implicit, se dorește a fi aplicat setul de comportamente și reguli discutate și a fi evitată manifestarea comportamentelor nedorite.
  - **Cum**: predarea are loc în conformitate cu "planul de lecție standard" care este adaptat, ori de câte ori este necesar, pentru respectivul tip de clasă, pentru caracteristicile elevilor din respectiva clasă, precum și, dacă este necesar, pentru tipul respectiv de lecție (de exemplu pentru laboratorul de fizică ori chimie, orele de educație fizică etc.).

- **De ce:** "planul de lecție standard" se dorește a fi un instrument care să sprijine elevii în învățarea/manifestarea comportamentelor dezirabile pe care se vor putea construi, dezvolta și îmbogăți toate competențele lor sociale viitoare de o manieră susținută.

Recomandarea este valorificarea curriculumului pentru instituirea în competențe sociale la care profesorii (în special diriginții) pot apela ca "surse de inspirație" pentru conceperea și dezvoltarea planurilor de lecție cu privire la comportamentele așteptate, dezirabile și la cele indezirabile. Profesorii pot discuta planul de lecție și ideile ce urmează să fie transmise/discutate cu elevii și cu psihologul școlar, asistentul social și/sau un ofițer de poliție de proximitate.

Organizare:

- **Primul pas: "Scrisoarea pentru părinți"** de la începutul fiecărui an școlar, precum și realizarea de **fluturași, "mini-ghiduri" și postere** care să fie distribuite elevilor. Fluturașii și "mini-ghidurile" vor prezenta pe scurt elevilor "cu cine ai vrea să te întâlnești la școală" (de exemplu, 'consilierul de suflete' – psihologul școlar – asistentul social, asistenta medicală, profesori care realizează activități extracuriculare - club literar, de teatru, de muzică etc.), oferta școlii privind activitățile complementare curriculumului ori activitățile extracuriculare (teatru, muzică, poezie, revista școlii etc.), precum și principalele idei "așa da, așa nu".
- **Al doilea pas: Predarea** pe baza "Planului de lecție standard", urmată de discuții libere și de convenții care se încheie "oficial" la nivelul clasei. Se va sublinia astfel dorința profesorilor/dirigințelui de a fi un partener pentru elevii din clasa sa, pentru părinții acestora, precum și dorința generală a școlii de a încuraja elevii în a-și urmări într-un climat optim școlar obiectivul principal: un proces educațional de succes.
- **Al treilea pas:** activități/acțiuni pentru consolidarea mesajului. Pentru aceasta se pot realiza:
  - ✓ **concursuri** în vederea reconfirmării/consolidării comportamentelor pozitive. Săptămânal, la două săptămâni, lunar sau trimestrial, o regulă ori un set de reguli ale școlii ar putea reprezenta obiectul unui astfel de concurs. Regula/regulile ar trebui selectate pe baza observațiilor/discuțiilor dintre profesori

și elevi și/sau părinți, recomandarea fiind să fie valorificate ca platformă pentru descurajarea manifestărilor necorespunzătoare, a atitudinilor și comportamentelor nedorite și care sunt vizate în mod specific de respectiva regulă/set de reguli. Concursul va avea loc la nivelul școlii, ori la nivelul fiecărui an școlar, pe baza observațiilor tuturor profesorilor, elevilor, părinților, selecția regulilor făcându-se de comun acord, în funcție de necesități și circumstanțe. La sfârșitul concursului, cel puțin 3 elevi vor fi menționați și laudați pentru respectarea regulilor și manifestarea de comportamente corespunzătoare, precum și pentru respectarea regulamentului (în general) și a regulii/setului de reguli care au făcut obiectul concursului (în special). La încheierea concursului un "trofeu itinerant" simbolic va fi înmănat "pentru cea mai bună echipă" clasei câștigătoare până la derularea și încheierea următorului concurs pe temă dată.

- ✓ **Jocuri de rol:** doi sau mai mulți elevi sunt rugați să joace o anumită situație specifică, în care sunt prezente atât atitudinile și comportamentele așteptate, dorite cât și cele negative, nedorite. Acești elevi vor juca un anumit segment, iar apoi ceilalți elevi vor fi rugați să scrie și să comenteze care sunt posibilele finaluri ale situației prezentate. "Scenariul" poate fi scris de către diriginte, de psihologul școlar, conform sugestiilor elevilor. Apoi, diversele finaluri posibile sunt discutate, accentul fiind pus pe cele cu "happy end", respectiv pe cele care consolidează comportamentele și atitudinile pozitive.

Durata programului: pe parcursul întregului an școlar

Suport material necesar: Planuri de lecție standard, generale și planuri de lecție adaptate, prezentări video și audio, cărți, elevi voluntari ca "actori".

Mai multe informații: website, e-mail, bibliografie etc.

Anexa: Exemplu de plan de lecție standard pentru o singură regulă: RESPECT

1. Prezentați obiectivul principal al lecției: respect.
2. Verificați care sunt concepțiile, noțiunile și ideile elevilor legate de "respect"
3. Definiți noțiunea și ce anume include.
Respect înseamnă a fi politicos, cooperant și atent cu cei din jurul tău, să te porți de o manieră responsabilă și corespunzătoare în timpul orelor, în pauză și în drumul spre și dinspre școală, atunci când îți petreci timpul liber în vacanță și ori de câte ori te afli în mijlocul comunității căreia îi aparții. Înseamnă să respecti proprietatea publică și privată, mediul și să fii tu însuși un exemplu.
4. Modele/jocuri de rol/discuții libere despre exemplele pozitive și/sau negative cunoscute. Profesorul și/sau o altă persoană adultă invitată, împreună cu un elev, ori mai mulți vor prezenta o situație, ori vor încerca să reproducă o situație descrisă de elevi prin exemplele date în timpul discuțiilor libere.
5. Discuții despre posibilele finaluri ale situației/circumstanțelor prezentate.
6. Exemplele trebuie să fie reale, credibile și cât mai apropiate posibil de situațiile reale.
7. Concluzia lecției va fi ceea ce înseamnă respectul și că oferind acest respect celorlalți vom fi la rândul nostru respectați și învățăm, de asemenea, să ne respectăm pe noi înșine.

EXEMPLUL 3 DE BUNĂ PRACTICĂ

Numele jocului: **prezență
sau absență la școală?**

Absenteismul este identificat drept unul dintre semnalele timpurii de avertizare pentru elevii care mai târziu vor înregistra eșec educațional ca urmare a exmatriculărilor, eliminării, abandonului școlar, ori chiar a implicării în activități de natură infracțională.

În același timp, implicarea școlii în combaterea absenteismului **nu** este suficientă, aceasta trebuind să fie sprijinită în demersul de combatere a absenteismului și de alți parteneri din interiorul și din afara școlii (psihologul școlar, serviciile de asistență socială, poliția de proximitate) în strânsă cooperare cu părinții, ori tutorii legali ai copiilor respectivi. Acest suport este cu atât mai necesar cu cât numeroase studii au demonstrat că absenteismul (chiulul) este unul dintre factorii de risc în apariția și manifestarea celor cinci comportamente problemă: (1) consumul de alcool și/sau droguri; (2) delincvență; (3) violență; (4) sarcină în adolescență și (5) abandon școlar².

Combaterea absenteismului este dificilă deoarece profesorii se confruntă cu diverse motive care duc la absențele motivate/nemotivate, uneori chiar absențe care sunt cu acordul părinților, de la plecarea în vacanță cu o săptămână-două înainte de încheierea anului școlar, la absențele apărute pentru că părinții doresc ajutorul copiilor în casă (frați mai mici, curățenie, ori chiar muncă la țară), ori absențe fără știința părinților, dar pe care, atunci când află de ele, aceștia încearcă să le acopere și să le scuze (sub o formă sau alta). De aceea, în privința acestui subiect, școala trebuie să dispună de strategii, planuri de acțiune și tactici prin care: (a) să se asigure de cooperarea părinților; (b) să se acopere de cooperarea partenerilor interni și externi (profesori voluntari care să se ocupe de elevii care au o tendință vizibilă de a absenta ("chiulul tradițional"), psihologul

---

² A Cross-system Approach to Reducing Truancy, <http://www.center-school.org/downloads/Truancy.pdf>

școlar, asistența socială, chiar de cooperarea organizațiilor patronale și sindicale, a societăților publice și private care, în mesajele transmise către angajați ar putea include un mesaj în care să-l îndemne să-și trimită copilul la școală și să fie atent la prezența acestuia la școală etc.)

Obiectiv/rezultate așteptate: Obiectivul este o rată cât mai redusă a absenteismului la nivelul școlii, precum și pentru fiecare clasă în parte, încurajarea, încă din prima zi de școală, a atitudinii active, consistente, de prezență și atașament față de valorile școlii. Sprijinirea elevilor în dobândirea unor comportamente adecvate reprezintă suportul pentru dezvoltarea umană potrivit valorilor sociale și morale considerate adecvate în societate (de exemplu, prezența activă la școală, implicarea în viața și activitățile curente, inițiativă în promovarea valorilor sociale și morale adecvate vârstei și mediului educațional în care se află, atitudine activă față de învățare și auto-educare, promovarea exemplului propriu asupra colegilor, atitudine constructivă față de viața activă și muncă). Consolidarea prezenței active la ore și la activitățile extracurriculare ale elevilor împreună cu părinții, dar și a altor reprezentanți din partea sistemelor-suport aflate la dispoziția școlii și atragerea susținerii societății civile, în general.

Grupul țintă: Elevii, părinții, serviciile suport destinate școlii, societatea civilă în ansamblul ei.

Tipul de activitate: Acest tip de activitate reclamă o implicare susținută și constantă din partea profesorilor școlii, care trebuie să se informeze și să cunoască pe cât posibil principalele cauze de natură obiectivă și subiectivă ce pot duce la absenteism, dar și să manifeste o cât mai mare deschidere față de elevi și părinții acestora și spirit de inițiativă în atragerea sprijinului din partea serviciilor de asistență socială, a ONG, a societății civile, pe scurt, a tuturor celor care pot contribui la construirea unei atitudini pozitive de participare și implicare în viața școlii, dar și la scăderea ratei absenteismului. Activitatea se desfășoară pe următoarele coordonate principale: **convenții/acorduri** (încheiate cu părinții, sistemele-suport, actori interesați atrași din societatea civilă), **comunicare** (cu elevii, părinții, alți actori interesați atrași, chiar media); **cooperare** (cu elevii, părinții, alți parteneri etc.); **tactici** de creștere a interesului și participării la activitățile curriculare și extracurriculare ale școlii pentru elevi și, ori de câte ori este posibil, a părinților acestora); **sisteme de recompensare/sanctiune** pentru elevi.

Resurse umane: Dirigintele clasei, alți profesori care au ore de predare la respectiva clasă, asistenți sociali, psihologi școlari, polițiști de proximitate, reprezentanți ai societății civile, ai organizațiilor patronale/sindicale, ai mass-media (invitați dacă și ori de câte ori este necesar) etc.

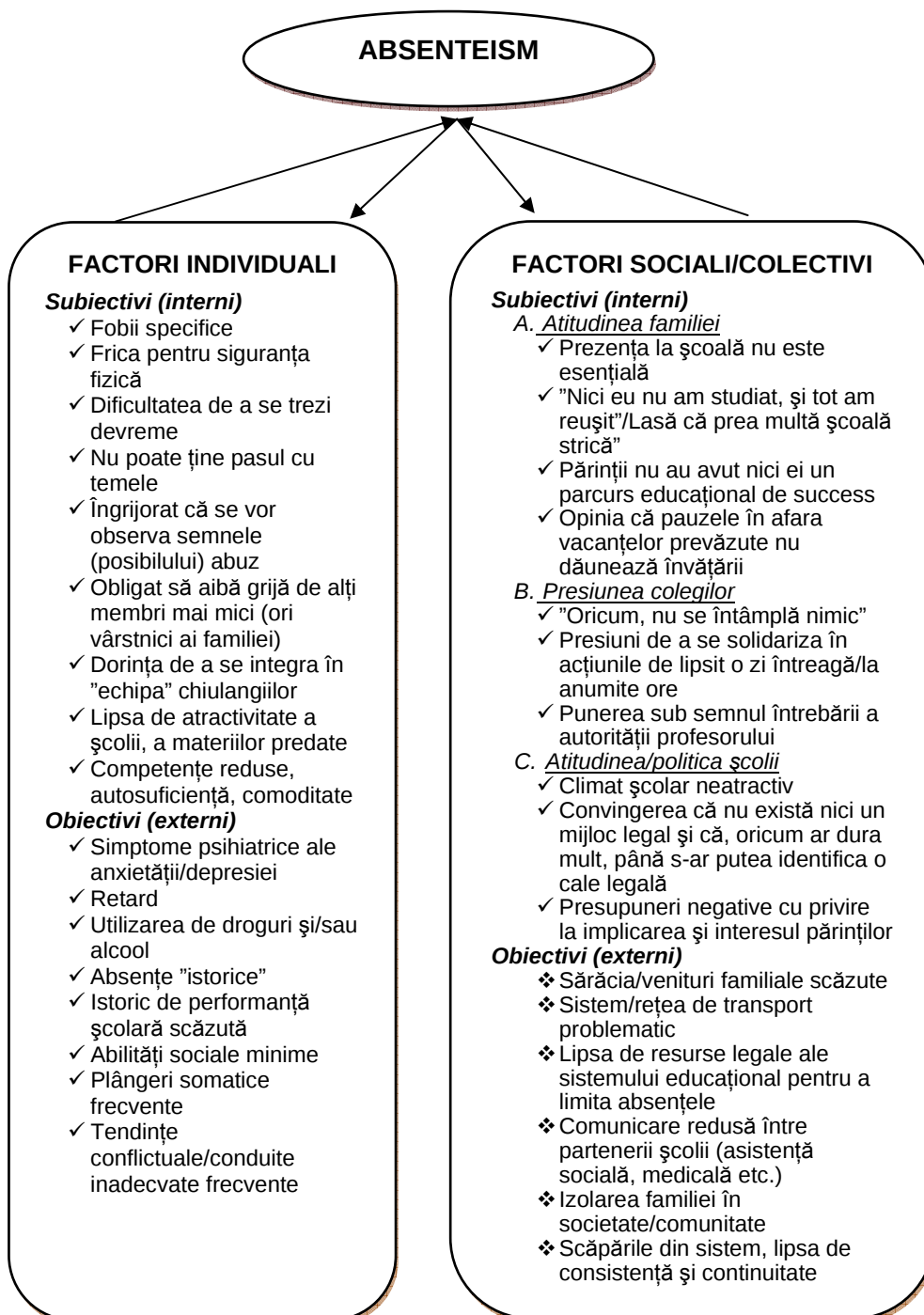
Conținut: Profesorii școlii vor avea în vedere construirea unei imagini clare asupra absenteismului, procesul fiind inițiat prin identificarea cauzelor și factorilor ce contribuie la apariția absenteismului, căutând formularea unor răspunsuri cât mai potrivite la întrebarea *"ce poate face școala în acest sens?"*

Pentru aceasta, profesorii vor ține seama în permanență de un "tablou" al factorilor subiectivi și obiectivi, individuali și sociali (colectivi).

Organizare:

Primul pas: "Scrisoarea pentru părinți" în care sunt enumerate așteptările școlii, precum și o convenție/acord cu fiecare părinte, prin care acesta își ia angajamentul să colaboreze cu școala, să sprijine școala în demersurile ei de a stimula prezența și implicarea activă a elevului la orele de curs, să adopte o atitudine concordantă cu cea a profesorului în utilizarea acelor tactici ce transmit mesajul pozitiv al prezenței la școală, al semnificației pe care o au eforturile elevului de a fi prezent, de a avea lecțiile pregătite și de a participa la activitățile școlii pentru profesori și părinți.

Prima întâlnire cu părinții va transmite mesajul că școala acordă o deosebită atenție **prezenței** la școală și va transmite acest mesaj asociat cu ceilalți doi mari P – **participare și performanță** – care sunt două dintre elementele definitorii ale politicii școlii în privința elevilor. Clarificarea celor trei "P" pentru părinți: *participare* înseamnă că școala își dorește stabilirea unor relații substanțiale, de durată, atât cu elevii, cât și cu părinții, prin acordarea de atenție preocupărilor și intereselor acestora, prin acordarea suportului necesar ori de câte ori este posibil/dezirabil, precum și prin oferirea unui răspuns satisfăcător așteptărilor mutuale, pe care le definesc de comun acord, în interesul elevilor. Se vor menționa ca incluse aici programele de școală după școală, programele de prevenire și de susținere a familiei, colaborările școală/părinte și climatul optim școlar și mediul de confort pe care-l oferă școala elevilor. *Performanță* înseamnă că școala, împreună cu părinții și comunitatea pun la îndemâna elevilor instrumentele și resursele necesare pentru finalizarea studiilor și absolvire. Aceasta implică a planifica pentru obținerea succesului, pentru a limita și elimina "capcanele" din calea performanței școlare. Obiectivul profesorilor este de a îmbunătăți practicile de învățare ale elevilor, precum și cel de a promova succesul școlar pentru toți elevii școlii.

Al doilea pas: Discuții libere cu elevii despre așteptările lor legate de școală, despre cum ar dori să arate clasa și care sunt dorințele lor legate de atmosfera în care s-ar simți bine și și-ar dori să învețe (de exemplu, într-o școală și într-un liceu din capitală, orele de matematică au ca fundal sonor concerte de Mozart).

Distribuirea în rândul elevilor de chestionare pe tema absenteismului și a factorilor declanșatori ai acestuia. Sub protecția anonimatului, aceștia pot bifa răspunsul care le justifică (posibila) înclinație spre a lipsi de la școală (nu-mi plac lecțiile, nu mi-am făcut tema, mă plictisesc la școală, sunt hărțuit, nu-mi place profesorul, profesorii îmi fac mereu reproșuri, am lucruri mai bune de făcut etc.).

Al treilea pas: stabilirea de măsuri proactive pentru prevenirea absenteismului și creșterea ratei de prezență la școală. O atitudine proactivă, angajată, pentru care se atrage colaborarea elevilor din clasă, școală etc.

- Se va conveni asupra unui sistem de verificare inopinată bine stabilit și comunicat la nivelul școlii, iar acolo unde este posibil se va recurge la înregistrarea electronică a absențelor;
- Asigurați-vă că, și în cazul în care elevii trebuie să schimbe clasa între ore, catalogul rămâne accesibil pentru profesorii clasei respective;
- Formați legături bune de cooperare cu comunitatea, în special cu patronii de magazine, patiserii, baruri etc. din zonă;
- Acordați chiar dumneavoastră, ocazional, unui elev un "permis de liberă trecere" ca recompensă;
- Lansați un concurs pe tema recordului de prezență la ore la nivelul școlii, ori a claselor de la același nivel. Asigurați-vă că toți elevii pot participa la acest gen de concurs și că pot primi un certificat de recunoaștere a meritelor;
- Creați un "Club select al celor 100% prezenți" în care elevii pot beneficia de "servicii speciale"(de exemplu, ei pot fi membrii unui consiliu consultativ al școlii, format din profesori, părinți, membrii ai comunității și pot face sugestii pentru îmbunătățirea confortului în școală, oferindu-și opinia asupra posibilor factori care încurajează/descurajează prezența la școală etc.). Un astfel de club poate fi un vârf de lance și sprijin și pentru elevii care au probleme medicale cronice, ori se recuperează de pe urma unui accident și sunt încurajați să vină la școală după o perioadă minimă de absență pe motive medicale.

Durata programului: Pe parcursul întregului an școlar. Campanii proactive de consolidare a prezenței și menținerii unei rate cât mai scăzute a absenteismului.

Suportul material necesar: Ghiduri pentru părinți, ghiduri școlare, materiale audio și video cu prezentări/situații/exemple despre "cum să", ghiduri care să prezinte cauzele, sursa și efectele în timp ale absenteismului, forum web pentru părinți, elevi, profesori și reprezentanții comunității.

Mai multe informații: adresă web, e-mail, bibliografii etc.

2. ȘCOALA: PREDARE/ÎNVĂȚARE ȘI CULTIVAREA SUSȚINUTĂ A COMPORTAMENTELOR POZITIVE

Activitatea zilnică a școlii este în permanență influențată de factori interni și externi. La școală elevii nu învață numai disciplinele predate de profesori, ci urmează și "școala vieții", învață să-și dezvolte competențele sociale, spiritul de echipă sau, dimpotrivă, dacă apar manifestări și comportamente indezirabile, riscă fie să și le însușească, fie să se simtă izolat și neînțeles, în absența intervențiilor pozitive, de susținere corespunzătoare. Toți cei care participă la viața școlii, profesori, elevi, părinți, personal auxiliar, alți vizitatori frecvenți sau ocazionali se întâlnesc cu persoane cu caractere, mentalități și viziuni diferite, observă, sunt ținta, sau se implică în diverse acțiuni și manifestări caracterizate de diverse tipuri de comportamente și atitudini, se confruntă cu persoane amabile, dar uneori și cu respingere sau ostilitate.

Drumul spre școală este plin de tentații, dar și de incidente la care sunt martori involuntari, ori în cazuri nefericite, incidente pe care chiar ei le-au provocat sau cărora le cad victimă. Inclusiv în școală există momente în care lucrurile se precipită și apar manifestări nedorite de violență, ori se întâlnesc cu colegi care au cedat tentației alcoolului, drogurilor, ori care practică diversele tipuri de hărțuire și intimidare a celorlalți colegi din clasă ori din anii mai mici.

Profesorii, părinții și comunitatea trebuie să acorde atenție și acestor aspecte, deoarece facilitarea procesului educațional depinde și de întrunirea condițiilor necesare din perspectiva siguranței fizice și a confortului psihic, pe scurt de instaurarea acelor acțiuni și măsuri care pot contribui la crearea unui climat școlar optim și la întreținerea unui sistem de încurajare a comportamentelor pozitive.

Pentru întrunirea condițiilor optime de predare, dincolo de dotarea materială și suportul didactic necesar, profesorii trebuie să încurajeze participarea părinților și elevilor la bunul management al clasei, menținerea disciplinei și a unui climat de confort psihic pentru toți participanții la procesul educațional.

EXEMPLUL 4 DE BUNĂ PRACTICĂ

Managementul clasei: echipa
profesori/elevi

Învățăm și încurajăm comportamentele
pozitive în timpul orelor

Scop/rezultate așteptate: Cercetările recente au arătat că există o legătură directă între comportamentul care există în clasă și rezultatele obținute în predarea curriculumului, respectiv în procesul de instruire. Scopul este realizarea unor adaptări și ajustări conform caracteristicilor particulare ale clasei, care să stimuleze comportamentul pozitiv în timpul orelor și să faciliteze asimilarea eficientă a curriculumului și eficientizarea procesului de instruire. Rezultatul va fi recunoașterea și de către elevi a corelației directe între curriculum și comportament, precum și a trei tipuri principale de adaptare a curriculumului la necesitățile clasei prin care să corespundă gradului de dificultate, să stimuleze interesul acestora pentru respectiva disciplină, precum și să contribuie la creșterea nivelului de conștientizare al elevilor în privința responsabilității care le revine cu privire la managementul clasei, inclusiv cultivarea și perfecționarea competențelor sociale ale elevilor.

Grupul țintă: elevii

Tipul de activitate: Managementul clasei se referă la toate acțiunile întreprinse de un profesor pentru a organiza elevii, spațiul, timpul și materialele așa încât predarea și învățarea să poată avea loc în condiții optime. Deoarece problemele în învățare și cele comportamentele sunt rezultatul *interacțiunii* zilnice dintre indivizi, în școală, și a influenței exercitate de mediu, trebuie ca profesorul să se concentreze pe două categorii de elemente specifice: ***necesitățile de grup și cele individuale*** precum și pe ***identificarea adaptărilor și/sau suportului*** în mediul în care

se desfășoară procesul educațional pentru a răspunde necesităților de grup și individuale identificate.

Resurse umane: Profesorii împreună cu dirigintele clasei, elevii, părinții acestora (dacă este necesar).

Conținut: În acest caz, conținutul este definit prin rezultatele educaționale și comportamentale obținute de elevii clasei respective. Pornind de la recunoașterea faptului că, deseori, comportamentele nedorite sunt expresia unui deficit de competențe, rezultă că predarea-învățarea reprezintă cea mai bună intervenție, având în vedere că variabilele educaționale și instructionale sunt cele mai directe mijloace de influențare a comportamentului elevului. Implicit, adaptarea/ajustarea acestora la nivelul clasei și al individului are ca efect o îmbunătățire a comportamentului general și asigură oportunități sporite de învățare.

Astfel, elevii se vor implica în mod corespunzător în activitățile din timpul orelor, vor ști care sunt așteptările profesorilor și vor avea, în general, rezultate bune, minimalizându-se pierderile de timp, confuziile, întreruperile din timpul orei. Climatul general al clasei va fi cel de concentrare pe activitatea desfășurată, într-o atmosferă destinsă și plăcută.

Prin managementul clasei împreună cu elevii se adresează de o manieră proactivă deficitul de competențe și se contribuie la crearea unei culturi pozitive și unitare a respectivei clase.

Organizare:

Primul pas: **Regulamentul școlar și regulamentul personalizat al școlii/clasei** pe care elevii le iau la cunoștință la începutul fiecărui an școlar, precum și după fiecare vacanță. Dincolo de comunicarea conținutului acestora și de activitățile desfășurate pentru cunoașterea și perfecționarea lor cu participarea elevilor (cu precădere în ceea ce privește "regulamentul personalizat al clasei"), elevii vor fi solicitați să-și ofere propriile lor comentarii, idei și așteptări despre modul în care prevederile acestora îi ajută și în procesul de învățare. Discutați cu elevii cu toată seriozitatea, ca și cum v-ați adresa unor persoane adulte, instruite și informate:

1. folosiți definiții clare, adaptate nivelului de înțelegere al elevilor;
2. listați attributele critice – cuvintele-cheie ce caracterizează mesajul pe care-l transmiteți;

3. oferiți exemple și contraexemple;
4. îmbunătățiți modul de dezvoltare al conceptului;
5. verificați că s-a înțeles;
6. extindeți și adăugați noi valențe conceptului;
7. recunoașteți eforturile elevilor de a coopera cu dvs.

Reluați predarea și restructurați modul de predare conform necesităților clasei și celor individuale

Al doilea pas: Formulați împreună cu elevii viziunea clasei (de exemplu, dorim să fim o clasă în care fiecare dintre noi este atent și are grijă de el și de ceilalți colegi, elevii învață și sunt susținuți de colegi prin atitudine și comportament, precum și de profesori cărora le pot solicita în orice moment ajutorul, clasa va avea un aspect curat, îngrijit).

Conveniți împreună cu elevii asupra unor "produse" prin care să evaluați împreună și fiecare pentru el dacă s-a realizat viziunea în privința modului de organizare a clasei:

- numărul de absențe;
- numărul de întârzieri la ore;
- temele dacă au fost/n-au fost făcute de toți elevii;
- rezultatele învățării exprimate prin note.

Identificați elevii care se oferă ca voluntari pentru diverse activități, cum ar fi înregistrarea numărului de întârzieri. Din nou, nu este vorba de "demascarea" autorului, ci de rezultatul general pe clasă în acest sens. Evident, profesorul va putea observa dacă întârzierea la o anumită oră este un obicei frecvent al unui anumit elev și va putea, ca urmare, discuta cu acesta și identifica motivele personale, așa încât să aplice metode de intervenție personalizată.

Exemplu: În urma observațiilor, în cooperare cu elevii și ceilalți profesori ai clasei, se poate ajunge la concluzii de tipul:

- x% a fost numărul de absențe zilnice;
- modelul indică o frecvență mai mare a absențelor în zilele de luni/vineri;
- întârzierile la ore au fost nerelevante/prea mari;
- y% și-au făcut tema, dar performanță și răspunsuri corecte au oferit numai z%;

- performanțele s-au îmbunătățit atunci când elevii au fost rugați să lucreze pe teme date în grupuri formate aleatoriu,

În același timp, rugați elevii din clasă să observe propriul comportament și pe cel al colegilor lor și să noteze exemplele și contraexemple. În paralel, profesorii vor realiza și ei o astfel de înregistrare a comportamentelor disruptive și circumstanțelor în care se produc.

Metoda înregistrării manifestării/absenței anumitor comportamente pe activități, rutine, perioade de timp:

- Identificați răspunsurile tipice;
- Sugerați posibile surse de îmbunătățire a mijloacelor de control al mediului.

Exemplu: profesorii și elevii vor înregistra separat, percepția lor despre momentele în care în timpul orei s-au creat discuții care n-au legătura cu subiectul discutat, momentele specific în care apar astfel de manifestări, subiectul predat când s-a produs respectivul comportament.

- Încurajați elevii să-și autoevalueze și să-și conștientizeze nivelul de performanță precum și comportamentul specific (pozitiv și/sau negativ).
- Permiteți-le elevilor să-și asume responsabilități pentru controlarea propriului comportament și pentru consolidarea comportamentelor pozitive.

Al treilea pas: încadrați în activitățile curriculare modelarea comportamentelor dorite.

- Discutați cu elevii despre conceptele ce sunt în legătură directă cu așteptările clasei, așa cum au fost formulate acestea împreună cu dumneavoastră.
- Legați așteptările clasei de curriculumul pentru discipline cum ar fi literatura, limbile străine, informațiile multiculturale, programe dezvoltate în școală cum ar fi cele anti-alcool/droguri, ori contra violenței etc.
- Îmbunătățiți dezvoltarea viziunii și a conceptelor legate de respectiva viziune: permiteți-le elevilor să discute exemple cu dumneavoastră și între ei, în grupuri de lucru. Rugați-i să distribuie aceste exemple în funcție de locul desfășurării și circumstanțele respectivului exemplu. Solicitați-i să vă prezinte exemplul prin joc de roluri.

- Verificați înțelegerea modului în care ați intervenit pentru dezvoltarea viziunii și conceptelor: elevii vor prezenta/identifica exemplele pozitive și negative prin imagini ori în scris.
- Rugați elevii să țină un "jurnal" de exemple pozitive și negative pe baza observațiilor făcute în lectură, în drumul spre și dinspre școală, ori la urmărirea programelor tv etc. Oferiți-le apoi un grafic cu rezultatele observațiilor lor. Discutați, cu acest prilej, despre beneficiile pe care le aduc comportamentele pozitive.
- Recunoașteți eforturile depuse de elevi, puneți-le la dispoziție imagini grafice de exemple și contraexemple de comportament, oferiți-le o imagine grafică a propriului lor comportament, făcut conform observațiilor înregistrate de ei și de dumneavoastră. Discutați rezultatele și solicitați-le opinia despre cum s-ar putea îmbunătăți aceste rezultate.
- Folosiți un sistem de recompense pentru elevi, de exemplu:
  - ✓ unul dintre profesorii favoriți îi va face o "recomandare" (eventual umoristică) în vederea urmăririi unei posibile cariere dorite;
  - ✓ organizați o "petrecere" a clasei/școlii în diverse locuri, conform intereselor elevilor. Invitați părinții să participe ca supraveghetori: concurs de dans cu premii simbolice, concursuri sportive, concurs de graffiti, karaoke etc.;
  - ✓ elevii cu cele mai bune rezultate la învățătură și disciplină vor avea ocazia să prezinte o "lecție model" cu colegii lor, pe un subiect care-i interesează în mod deosebit;
  - ✓ elevii cu cele mai bune rezultate vor putea formula ei tema pentru acasă.
  - ✓ pe adresa elevilor cu cele mai bune rezultate din clasă va fi expediată o carte poștală adresată părinților, în care profesorii îi vor informa pentru ce anume este admirat copilul lor de ei etc.;
  - ✓ pe o perioadă scurtă de timp va beneficia de un permis, pe baza căruia va putea veni la școală luni cu zece minute mai târziu/pleca de la școală vineri cu zece minute mai devreme etc.
- Prezentați aceste activități la întâlniri cu părinții și reprezentanții comunității în școală și includeți strategii care pot fi folosite și de familie și de comunitate pentru reconfirmarea și consolidarea conceptelor.

Durata programului: pe parcursul întregului an școlar, în timpul tuturor orelor, adaptându-se așteptările comportamentale/sociale la disciplina predată.

Suport material necesar: Planuri de lecție standard, generale și planuri de lecție adaptate, prezentări video și audio, cărți, elevi voluntari ca "actori".

Mai multe informații: website, e-mail, bibliografie etc.

EXEMPLUL 5 DE BUNĂ PRACTICĂ

Consolidarea comportamentelor pozitive în școală: atitudini și acțiuni pentru combaterea hărțuirii și intimidării

Dincolo de stabilirea unei viziuni la nivelul școlii și al clasei și de stabilirea unei relații de cooperare în managementul clasei între diriginte/profesorii și elevi, trebuie să se acorde atenție cultivării susținute a atitudinilor, acțiunilor și comportamentelor pozitive, care reduc și împiedică apariția incidentelor violente în interiorul școlii.

Scop/rezultate așteptate: Prevenirea hărțuirii/intimidării, prin crearea suportului pentru comportamente pozitive reprezintă un răspuns în trei pași la comportamentele nedorite, inclusiv semnalizarea unor acțiuni recomandabile pentru evitarea incidentelor, cum ar fi **"stop"**, respectiv încetează, oprește la sursă/întrerupe/nu contribui și nu alimenta discuțiile ori atitudinile care pot avea impact negativ asupra colegilor/mediului din școală, **"ia distanță"**, respectiv îndepărtează-te de situațiile și circumstanțele care se pot constitui în surse de perturbare și **"vorbește/discută"**, respectiv nu ezita să semnalizezi propriile temeri și preocupări, evită să devii victimă, prin adoptarea unui comportament corespunzător, prin respectarea regulilor și susținerea eforturilor colegilor și școlii care oferă suport pentru crearea de comportamente pozitive. Evident, terminologia trebuie adaptată în conformitate cu vârsta elevilor, mai ales pentru adolescenți limbajul putând părea copilăresc și nu prea "cool". Pentru aceasta, în crearea suportului pentru comportament pozitiv în interiorul școlii, elevii din anii finali vor fi invitați să-și ofere sugestiile alături de profesori asupra semnalelor vizuale (afișe, postere) ce urmează să fie folosite și a modului în care se implementează programul. Scopul este reducerea incidentelor de hărțuire/intimidare/bârfă la nivelul școlii și al clasei, menținerea unui climat de respect, responsabilitate și disciplină.

Semnalele de cultivare a comportamentelor pozitive vor fi scurte, ușor de memorat și ușor de reprodus. Semnalele complicate nu vor face decât să reducă numărul de ocazii în care se apelează la ele. În al doilea rând, acest suport este efectiv și eficient dacă este implementat la nivelul *întregii* școli, unitar, încât să se mențină claritatea secvenței de răspuns.

Acțiunile de semnalizare vor fi vizibile pentru toți elevii școlii, încă din prima zi de școală, pentru cazurile în care sunt noi elevi înscriși la școală, iar mesajul va fi că toți cei prezenți zilnic în școală sunt implicați activ în asigurarea acestui suport pentru comportamente pozitive. Elevii vor fi încurajați să identifice în primul rând în profesori, alături de părinți, parteneri dispuși să-i asculte și să caute împreună cu ei soluții pentru cazurile de hărțuială/intimidare înainte ca acestea să se agraveze și să ducă la escaladări nedorite. Principalul rezultat este cel al îmbogățirii bagajului de competențe sociale ale elevilor, alături de creșterea nivelului general de cunoștințe ca urmare a mediului optim de desfășurare a procesului de instruire. În acest fel, elevii vor învăța să-și gestioneze singuri relațiile cu colegii lor, răspunsurile la stimulii transmiși de ceilalți și manifestările în interacțiunile din timpul orelor și din pauze, pe drumul spre și dinspre școală.

Grupul țintă: elevii

Tipul de activitate: Elaborarea celor trei răspunsuri pe axa **stop-ia distanță-discută**, de comun acord între profesori și elevi. Crearea de afișe, postere și alte semnale care să indice susținerea și dorința de promovare a comportamentelor pozitive în relațiile dintre elevi, elevi și profesori, pentru consolidarea climatului școlar optim. Instruire teoretică și practică, prin reafirmarea principiilor esențiale din regulamentul școlar și regulamentul personalizat al clasei. Pregătirea platformei pentru alte activități, acțiuni și campanii la nivelul școlii/clasei dedicate combaterii comportamentelor negative și violenței în toate formele sale de manifestare.

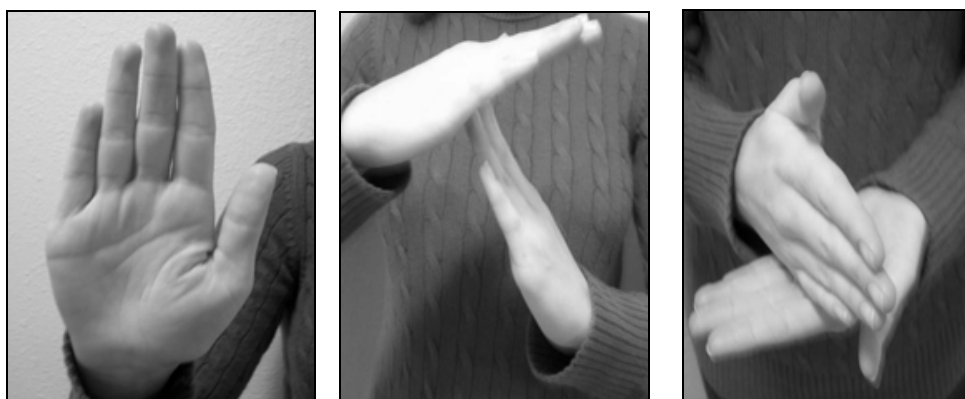
Resurse umane: Profesorii împreună cu dirigintele clasei, elevii, părinții acestora (dacă este necesar).

Conținut: Recapitularea principalelor reguli ce trebuie respectate în timpul orelor (nu dăm din mâini și din picioare, o singură persoană vorbește și ceilalți, toți, ascultă, valorificăm tot ce învățăm în timpul orelor), urmată de recapitularea regulilor ce trebuie respectate pe timpul pauzei (de exemplu,

discuții în termeni amicali cu ceilalți colegi, pe coridoarele școlii nu se aleargă, ușile claselor vor fi păstrate deschise în pauze, nu vom gesticula și nu vom simula acțiuni agresive). Prezența, imediat, contraexemplele: gesticulare exagerată, alergatul pe culoare, aruncatul obiectelor, lovirea, îmbrâncirea, limitarea spațiului de mișcare al unui coleg, bârfa, amenințările adresate unui/unor colegi etc., subliniind că toate sunt comportamente nedorite și care pot atrage după sine diverse sancțiuni. Inițiați un dialog prin care le solicitați opinia elevilor despre care pot fi motivele pentru care apar astfel de comportamente/manifestări nedorite și ce cred ei că ar trebui să fie întreprins pentru a limita ori chiar pentru a elimina aceste comportamente. Apoi, treceți la predarea competențelor sociale, punând accent pe competențele sociale legate de responsabilitatea individuală și comună, respectiv a elevilor pentru sine și pentru ceilalți, împreună cu cea a profesorilor și indicați la cine pot apela, confidențial, în cazul în care se simt victima hărțuirii/intimidării etc.

Organizare:

Primul pas: rugați elevii să colaboreze cu dumneavoastră în stabilirea unui sistem de semnalizare. Explicați că acest sistem este în beneficiul clasei și al școlii și că va fi implementat și respectat de toți cei care-și desfășoară activitatea în școală. Începeți cu semnalul "**Stop**". Arătați-le elevilor care sunt, conform politicii la nivelul școlii, principalele semnale care indică "stop", atât prin acțiune fizică și verbală:

Alături de aceste gesturi, se pot adăuga și afirmații verbale de genul: "destul", "întrerupe/ia o pauză", "oprește-te", "încetează", "de ajuns" ori "ai

mers prea departe”, ”asta nu este deloc cool” etc. După ce le-ați arătat aceste semnale vizuale și verbale, încercați să reproduceți utilizarea lor în cazul în care se confruntă ei cu un comportament inadecvat, *ori* atunci când sunt martorii unui comportament inadecvat din partea unui alt elev. Exersați acest semnal prin folosirea elevilor ca voluntari în diverse jocuri de rol cu privire la situații care să impună utilizarea acestui semnal. Includeți câteva **exemple despre momentul potrivit** pentru folosirea acestui semnal (dacă de exemplu, un elev îmbrânțește alt elev, dacă un elev ironizează răutăcios un elev/alți elevi, dacă un elev împrumută un obiect al unui alt elev, fără a-i cere acordul etc.). De asemenea, subliniați când **nu** trebuie folosit: dacă se propune un joc la care un alt elev nu vrea să participe, dacă un elev a încurcat neintenționat regulamentul de joc la ora de sport, dacă elevul care a îmbrâncit nu dă atenție semnalului stop și continuă să îmbrânțească un alt elev.

Pornind de la ultimele exemple, continuați cu transmiterea semnalului pentru **”ia distanță”**, respectiv îndepărtarea de situația nedorită. Aceasta în cazul în care, după emiterea semnalului ”stop”, comportamentul nedorit este continuat (nu înapoiază obiectul împrumutat fără acordul posesorului, continuă să îmbrânțească etc.). Reproduceți metodele prin care te poți îndepărta, poți lua distanță de o situație în care se manifestă comportamente necorespunzătoare. Amintiți-le că îndepărtarea, când sunt confrunțați cu un comportament problematic, ori sunt martori la acesta, este retransmiterea mesajului că un astfel de comportament nu este susținut și sprijinit. Învățați elevii să coopereze, să se încurajeze și să se susțină în alegerea opțiunii corespunzătoare de a se îndepărta de o situație posibil conflictuală și de cel care manifestă un comportament necorespunzător/inadecvat. Includeți trei exemple despre **când** este momentul să ”ia distanță”, respectiv să se îndepărteze, și **când nu** trebuie să se procedeze astfel. În sfârșit, vorbiți-le despre **”discută”**. Arătați-le elevilor când este momentul să discute despre o anumită situație, dacă după folosirea semnalelor pentru ”stop” și ”ia distanță” comportamentul nedorit/inadecvat a continuat. Indicați-le momentul în care trebuie să apeleze la un adult, indicându-le și persoanele care ar trebui contactate în funcție de situație (profesor, psiholog școlar, asistent social etc.). Modelați tehnica pentru ”discută”, asigurându-vă că le-ați explicat cu limpezime diferența dintre discuție și pâră: discuția trebuie să aibă loc numai în momentul în care s-a încercat soluționarea problemei cu care se confruntă, s-au folosit semnele menționate anterior corespunzător și utilizarea lor nu a avut efectele dorite. Pâra este momentul în care, fără a încerca gestionarea situației și comportamentului, se apelează direct la o persoană adultă ca arbitru. Este acțiunea prin care urmărești să creezi probleme unei alte persoane.

Observație importantă:

Dacă un elev este în pericol imediat și iminent, atunci etapele "stop" și "ia distanță" trebuie sărite și *incidentul va fi raportat* de îndată.

De asemenea, explicați-le elevilor care sunt răspunsurile pe care este probabil că le vor primi din partea adulților: veți fi întrebați care este problema, vă vor întreba dacă ați respectat semnalele convenite și dacă ați luat distanță într-o manieră calmă. Din nou, exersați "discută" cu ajutorul unor elevi voluntari și includeți câteva exemple despre când este necesar să aibă loc discuția, precum și cel puțin o situație în care nu este cazul să aibă loc "discuția".

Al doilea pas: **Recapitulați împreună cu elevii cele trei semnale.** Verificați verbal dacă elevii au înțeles când și cum trebuie să răspundă în diversele interacțiuni cu colegii, în care pot apărea situații declanșate de comportamente nedorite. Puneți întrebări care să includă fiecare dintre cele trei scenarii posibile "Stop-ia distanță – discută", incluzând și diversele răspunsuri care pot fi oferite la aceste semnale. Arătați-le care pot fi posibilele răspunsuri: (1) încetați acțiunea pe care o făceați; (2) răsuflați adânc și numărați până la 10; (3) continuați exact în același stil ca înainte de intervenție. Exemple utile de a răspunde la semnale sunt: reacție corespunzătoare, chiar dacă nu credeți că ați comis o eroare; răspuns corespunzător chiar dacă sunteți de părere că celălalt elev încearcă să vă pună într-o lumină proastă.

Exercițiu practic în grup: rugați elevii să formuleze un scenariu pentru "stop", respectiv când să apeleze la acest semnal și să ofere și posibilele răspunsuri. Elevii vor exersa fiind atât ținta cât și instigatorul comportamentului inadecvat, întâi pe temă dată, apoi vor fi liberi să redea într-un scenariu o situație cu care s-au întâlnit chiar ei.

Al treilea pas: **integrați semnalele cu ultima etapă, discuția cu adulții, subliniind și diferența față de pâra.** Insistați pe noțiunea de respect și transmiteți mesajul că, dacă nu s-au respectat etapele anterioare, discuția cu adulții se rezumă la pâra. Dați exemple cum ar fi răspândirea de povești negative despre o altă persoană, indiferent dacă ce se afirmă este adevărat sau nu, divulgarea secretelor încredințate de

altcineva, ori aruncarea vinovăției pentru un comportament negativ asupra altei persoane. Exersați cu ei răspunsurile pe care trebuie să le aștepte din partea adulților. Modul în care se pot utiliza semnalele "stop-ia distanță-discută" atunci când cineva vorbește disprețuitor despre o altă persoană, precum și cum să iei atitudine când cineva bârfește și răspândește povești negative despre altcineva. Este important ca ceilalți să observe acest comportament și să transmită semnalul de "stop". Veți accentua că asta, uneori, înseamnă a spune "stop" propriilor prieteni și că este de înțeles că acest lucru este dificil. Oferiți prilejul unor exerciții pe grupuri în clasă, întâi pe un scenariu prestabilit, iar apoi conform unui scenariu pe care-l sugerează elevii. Modelați-le răspunsul pe care-l vor oferi adulții la bârfă: *vă vor mulțumi că v-ați adresat lor; vă vor întreba care este problema; vă vor întreba dacă ați urmat etapele de semnalizare; dacă ați spus încetează, dacă ați luat distanță în mod calm, vor exersa chiar ei, ca adulți tactica "stop – ia distanță – discută".*

Durata programului: principala tematică a acestui exemplu de bună practică, necesită aproximativ 50 de minute, deoarece tratează cele trei componente ale răspunsului "stop-ia distanță – discută". Următoarele două segmente, respectiv pasul doi și trei necesită în jur de 20-30 de minute fiecare, pentru a oferi celor din clasă prilejul să exerseze. În mod ideal, primul exercițiu ar trebui să aibă loc a doua zi după clarificarea semnalelor, deoarece clarifică atât semnalele, în exerciții practice, cât și răspunsurile la semnale.

Suport material necesar: Prezentări audio și video despre situațiile discutate (hărțuială/intimidare/amenințare/bârfă), grafice și alte postere legate de regulamentul personalizat al clasei, bibliografie despre efectele hărțuiei/intimidării/ amenințării etc.

Mai multe informații: website, e-mail, bibliografie etc.

EXEMPLUL 6 DE BUNĂ PRACTICĂ

Computerul și internetul prezente în viața noastră: profesori/elevi/părinți. Între instrument necesar și modă. Eticheta pe net. Semnalizarea și evitarea hărțuielii online

Scop/rezultate așteptate: Noile tehnologii digitale au transformat comunicarea și utilizarea internetului în cele mai frecvente instrumente, inclusiv pentru predare/învățare și colectarea de informații. Încă de la vârste fragede, elevii dispun de telefoane mobile, computere și de corolarul lor indispensabil internetul, iar cele mai recente aplicații permit accesarea acestuia chiar de pe telefoanele mobile. În acest context, utilizarea internetului este atât o oportunitate, cât și un risc, iar unul dintre riscuri este cel de a fi victima hărțuirii online. De aceea, profesorii și părinții trebuie să coopereze pentru ca elevilor să li se formeze comportamente corecte în utilizarea internetului care să-i protejeze de eventualele pericole și să limiteze riscul ca aceștia să devină fie victime, fie instigatori ai unor hărțuiri online. Prin această inițiativă, școala își propune formarea deprinderilor corecte pentru elevi în utilizarea mijloacelor digitale și a internetului, învățarea elevilor să mențină un echilibru corespunzător între timpul petrecut online și timpul petrecut fără a recurge la "indispensabilul" computer, dar și cum să beneficieze de oportunitățile web 2.0 și de socializarea online, evitând situațiile neplăcute (hărțuire online și alte capcane lansate prin intermediul internetului de persoane certate cu legea).

Grupul țintă: elevii și părinții

Tipul de activitate: Informarea elevilor și părinților despre modalitățile de utilizare a computerelor și a internetului care sunt la dispoziția elevilor acasă și la școală. Convenirea cu părinții asupra modului de utilizare și a numărului de ore petrecut de elevi în fața computerului.

Instruirea elevilor în eticheta online, în diversele tipuri de marcare a intenției mesajelor scrise cu emoticonuri, avataruri, abrevieri etc. Translatarea și adaptarea politicilor și practicilor de climat optim școlar la mediul online. Încurajarea comportamentelor pozitive online și evidențierea resurselor de descurajare a manifestării comportamentelor negative și în mediul online. Astfel, elevii vor fi informați despre ce înseamnă siguranță și securitate online, eticheta, promovarea învățării și perfecționării cunoștințelor pe o platformă multidisciplinară, internațională, vor beneficia de conturarea obiceiurilor și aptitudinilor pentru a ști să cerceteze și să-și continue învățarea independent, pe tot parcursul vieții.

Resurse umane: Profesorii împreună cu dirigintele clasei, elevii, părinții acestora.

Conținut: Subiectul abordat este cel al securității și siguranței online, iar elevii vor fi învățați despre modul în care trebuie să procedeze cu emailurile, mesajele, conturile protejate prin parolă și, în general, atunci când se află pe internet, "în rețea". În acest context vor fi informați despre beneficiile pe care le are un cont parolat, precum și care sunt provocările legate de siguranța adreselor de email, ale mesajelor instant, ale downloadurilor gratuite; ce sunt virușii, scrisorile în lanț electronic, phishingul, precum și să analizeze care sunt motivele pentru crearea unei parole dificil de intuit și vor exersa crearea de parole conform regulilor de securitate recomandate. Vor fi solicitați, de asemenea, să analizeze modalitățile prin care pot comunica ceea ce au învățat și familiilor lor. Elevii vor fi rugați să analizeze modalitățile pozitive de utilizare a internetului, în general, precum și a aplicațiilor de email, mesagerie și ale celor web 2.0, vor fi încurajați să-și dezvolte gândirea creativă despre cum să discute despre internet și cunoștințele acumulate cu ajutorul computerelor și internetului și în familie. În plus, vor învăța care este etica internetului și responsabilitatea pe care trebuie să o aibă în utilizarea acestui instrument. De asemenea, vor examina comportamentele inadecvate, de hărțuire, prin raportarea la cele din situațiile față în față și vor încerca să transpună modalitățile de consolidare a comportamentelor pozitive învățate și pentru situația online. Mai ales, vor învăța că atunci când frecventează siturile preferate pot întâlni și mesaje care să-i facă să se simtă necăjiți, furioși, triști ori temători. Vor explora căile prin care să poată face față unei situații de hărțuire online, regulile elementare și cele avansate de prevenire, precum și măsurile pe care le pot lua prin apelul la un adult de încredere.

Vor fi încurajați să exploreze scenarii în care o relație de prietenie aparentă poate să se transforme într-una de hărțuire online și la telefon.

De asemenea, vor învăța despre sfera privată și despre cum pot dezvolta relații amiabile online, dar fără a oferi detalii personale unei persoane pe care o cunosc numai prin intermediul internetului și vor învăța cum să-și protejeze identitatea online, fiind informați și că există persoane care adoptă mai multe astfel de identități. Se încurajează astfel formarea propriei gândiri critice, care să-i abiliteze să se protejeze pe ei înșiși și pe cei din jurul lor, învățând despre metodele pe care cei cu intenții criminale le folosesc pentru furtul identității online și dezvoltându-și propriile idei pentru o listă de acțiuni preventive în acest sens.

Organizare:

Primul pas: informarea elevilor despre modul în care se va utiliza computerul și internetul în cadrul școlii și informarea părinților în privința activităților de educație digitală la care participă elevii în cadrul școlii. Inițierea de discuții cu elevii despre cea mai potrivită "politică" pe care școala ar putea să o adopte pentru consolidarea comportamentelor pozitive și în mediul online și descurajarea hărțuiei online. Realizarea unui inventar al resurselor din școală și online care sunt la dispoziția elevilor, precum și încurajarea elevilor să scrie un "ghid rapid" despre aceste resurse și ce înseamnă hărțuirea online, inclusiv cum să procedeze și unde trebuie să se adreseze dacă au nevoie de ajutor. Aceste resurse vor fi făcute publice și puse la dispoziția tuturor elevilor din școală.

Al doilea pas: **Formulați împreună cu elevii un sistem de raportare.** Solicitați-i ca, după ce au revăzut singuri regulamentul școlar și regulamentul personalizat al clasei, să analizeze dacă aceste două documente prevăd și hărțuirea online și unde anume. Stimulați-i să găsească formula de raportare a incidentelor, protejându-și în același timp identitatea. Rugați-i să întocmească propria listă de "așa da" și "așa nu" în folosirea telefoanelor mobile (în timpul liber, în afara școlii, deoarece în școală nu este permisă utilizarea lor), a altor mijloace de fotografiere și transmitere de informații, pentru a contribui la evitarea manifestărilor de hărțuire online.

Stimulați elevii să-și formuleze propriul cod de etichetă și etică online, pe care să-l publicați pe pagina web a școlii, iar o variantă prescurtată în revista, ori în locurile de afișaj din școală. Informați părinții despre aceste activități și încurajați-i să se implice, discutând și ascultând ce are de spus copilul în privința a ceea ce a învățat.

Al treilea pas: lansați chestionare despre ce anume știu elevii despre cum să-și protejeze identitatea online, despre importanța securității și siguranței online, experiențe de hărțuire online. Colectați aceste informații pe bază de chestionare anonime și raportați rezultatele conducerii școlii, inventariind rezultatele pe cicluri educaționale; invitați elevii să vorbească de propriile experiențe referitoare la etichetă dar și la hărțuirea online, în special pe cei din anii finali, care să prezinte aceste experiențe în fața "juniorilor" și astfel să aibă o comunicare directă, în propriile lor cuvinte, dar sub supervizarea dumneavoastră. În plus, invitați elevii din anii terminali să fie cei care crează și predau chiar lecții pentru juniori în privința hărțuirii online și a modului în care colegii lor mai mici pot să se ferească, dar și să se apere, solicitând, când este necesar, ajutorul unor persoane avizate. Apelați, dacă este posibil, la instrumentele web 2.0 pentru a face din lecție o adevărată prezentare media, memorabilă.

Durata programului: pe parcursul întregului an școlar, în timpul orelor de informatică.

Suport material necesar: Computere, rețea internet, material audio video, web 2.0, pagina de web a școlii etc.

Mai multe informații: website, e-mail, bibliografie etc.

EXEMPLUL 7 DE BUNĂ PRACTICĂ

Fumatul, băutura
și drogurile
nu sunt "cool"!

Scop/rezultate așteptate: Promovarea unei informări pe scară largă a elevilor pentru a contribui la sănătatea lor fizică și mentală prin combaterea tendințelor care-i îndeamnă să "încerce", dacă nu chiar să devină consumatori (cronici) de alcool, droguri ori fumători. Cele trei componente ale acțiunilor dedicate acestui scop sunt **strategiile de descurajare** prin care se urmărește reducerea dorinței și a intenției de a obține și consuma alcool, droguri și țigări, **strategii și instrumente de identificare și combatere** a posibilelor canale de desfacere a drogurilor, alcoolului și țigărilor în școală și în zona adiacentă a acesteia, implicit de cooperare cu actorii interesați din mediul extern pentru destructurarea oricăror tentative în acest sens, cu precădere în domeniul drogurilor și alcoolului, precum și **strategii pentru reducerea tendințelor** către astfel de manifestări, pentru combaterea efectelor asupra sănătății și a consecințelor sociale ale abuzului de droguri, alcool și ale fumatului.

Această responsabilitate nu revine *exclusiv* școlii, care trebuind să fie sprijinită de parteneri relevanți din afara școlii, cum ar fi agențiile anti-drog, organizații non-guvernamentale etc., în efortul lor de a schimba comportamentele în domeniul sănătății elevilor, inclusiv prin combaterea consumului de droguri și alcool și reducerea fumatului. Scopul primar al școlii este să predea cunoștințe, să formeze competențe și să stabilească o bază solidă de valori sănătoase în privința abuzului de droguri și alcool, precum și a fumatului. Școala nu poate modifica *toate* comportamentele, deoarece acestea pot fi determinate de factori care nu se află în sfera de influență a școlii. Școlile își vor oferi contribuția pentru formarea unor obiceiuri sănătoase ale elevilor, sub forma unui curriculum atât formal cât și informal destinat sănătății, prin mediul sigur pe care-l oferă pentru un climat școlar optim dedicat învățării, prin asigurarea suportului necesar din partea autorităților relevante, a serviciilor medicale de specialitate, precum și prin

implicarea familiilor și a comunității în planificarea și derularea programelor și proiectelor dedicate acestui subiect. Elevii vor ști, în final, importanța respectului și respectului pentru sine, vor avea o concepție pozitivă despre sine și identitatea proprie, vor ști care le sunt drepturile și responsabilitățile în relațiile pe care le stabilesc, vor ști să identifice și inclusiv să evite tentația de a folosi substanțe, vor cunoaște definițiile pentru acestea și modul în care contexte și situații diferite pot influența valorile personale, atitudinile, credințele și comportamentele, atunci când apare ori există abuzul de substanțe interzise în mediul în care-și desfășoară activitățile. Consecințele și sancțiunile pentru consumul de substanțe interzise ilegale vor fi făcute cunoscute. Elevii vor conștientiza că uzul și abuzul de substanțe interzise pot influența parcursul în viața personală și socială și că mesajele media pot avea impact pozitiv/negativ asupra comportamentului sănătos al indivizilor și al societății.

Grupul țintă: elevii, părinții, autoritățile publice locale, agenții și organizații non-guvernamentale anti-drog, societatea civilă etc.

Tipul de activitate: Stabilirea definițiilor, liniilor directoare, politicilor și viziunii pe care școala le va aplica prin programe, proiecte, dar și prin acțiunile, măsurile și instrumentele utilizate zilnic în activitatea de predare/învățare, în cadrul curriculumului și în cadrul activităților extra-curriculare pentru prevenirea și combaterea consumului și traficului de substanțe (droguri), alcool și contra fumatului.

Școala va stipula că, în accepțiunea ei, substanțele interzise includ următoarele: alcool, droguri, fie că acestea sunt ilegale, ori sub forma unor medicamente ce pot fi prescrise pe rețete, plantele etno-botanice, tutunul etc., respectiv toate acele substanțe care pot prejudicia sănătatea fizică și mentală și pot împieta asupra comportamentului. Școala va sublinia că va contribui la bunăstarea elevilor din acest punct de vedere, prin includerea de cunoștințe și informații și formarea de competențe care să le asigure elevilor o bună platformă pentru adoptarea unui stil de viață sănătos și conform cu așteptările sociale. Pentru aceasta, școala va evidenția că stabilirea și menținerea unui climat școlar optim care să încurajeze performanța școlară este condiționată de existența unor parteneriate stabile, consistente și constante cu parteneri din mediul intern și extern.

Resurse umane: Profesorii împreună cu dirigintele clasei, elevii, părinții acestora, reprezentanți ai autorităților publice locale, ai agențiilor și

organizațiilor non-guvernamentale anti-drog, ai serviciilor de sănătate fizică/mentală, psihologi școlari, asistenți sociali etc.

Conținut: Informații despre substanțele interzise, precum și cunoștințele despre acestea și efectele consumului lor sunt importante în luarea unei decizii informate, precum și în formarea și cultivarea valorilor și atitudinilor care susțin combaterea traficului și consumului de substanțe interzise. Informarea oferită elevilor, ca parte integrantă a "învățării" în cel mai larg înțeles al acestei noțiuni, este bazată pe comunicare deschisă și respect față de sentimentele și atitudinile elevilor. Conținutul ce urmează să fie valorificat de profesori pentru această activitate se va baza pe următoarele linii directoare: selectarea informațiilor ce vor fi incluse în curriculumul formal și informal, pe baza a ceea ce elevii știu deja despre substanțele interzise și a ceea ce mai trebuie să știe, adaptat la nivelul de înțelegere al elevilor cărora li se adresează. Se va urmări valorificarea, pe cât posibil, a valorilor, atitudinilor și percepțiilor elevilor, a competențelor pe care aceștia le dețin și al celor pe care încă mai trebuie să le perfecționeze. Profesorii se vor asigura că există mixul și echilibrul necesar între cunoștințe, valori, atitudini și competențe, precum și platforma de perfecționare și dezvoltare a acestora. Se vor oferi informații despre substanțele interzise care dăunează cel mai mult la nivel individual și/sau la nivelul întregii societăți, punându-se accentul mai ales pe acele substanțe în cazul cărora șansele/probabilitatea ca elevii să se întâlnească la un moment dat este mai mare.

Organizare:

Primul pas: Profesorii vor analiza situația printr-un demers simplu, care va răspunde întrebărilor următoare: există riscul traficului/consumului de substanțe interzise în școală și/sau în zona adiacentă acesteia? Care este nivelul de informare al elevilor și părinților despre riscul pe care-l reprezintă substanțele interzise, analizându-se și dacă există suficiente surse de informare despre structurile și serviciile care le stau la dispoziție în cazul în care au întrebări, ori doresc să solicite ajutor? Care sunt grupurile de vârstă cele mai expuse riscurilor? Care sunt valorile, atitudinile, credințele și percepțiile elevilor în privința traficului/consumului de substanțe interzise?

Selectarea componentelor cheie ale programului/proiectului/activităților dedicate prevenirii și combaterii consumului de substanțe interzise pornind de la cunoștințele și informațiile pe care elevii le dețin, precum și

prin apelarea la informații din mediul extern, respectiv anchete la nivel local/național care indică principalele tendințe cu privire la abuzul de substanțe interzise, informări primite din partea poliției, agenților anti-drog, asistenților sociali, consilierilor anti-drog, membrii ai corpului medical, psihologi, precum și informații culese chiar de la elevi.

Implicarea elevilor, prin încurajarea acestora să reflecteze asupra celor învățate în școală, asupra situației lor sociale și, în general, asupra propriei lor vieți și responsabilității ce le revine, acordându-le suportul necesar pentru dezvoltarea unei atitudini pozitive și responsabile față de sănătatea lor, față de eliminarea obiceiurilor proaste (fumat, alcool, droguri), precum și cultivarea unei atitudini responsabile în cazurile de utilizare socială a alcoolului.

Al doilea pas: Încercați să identificați și să valorificați cât mai bine propria cultură și mediul elevilor, fiindcă, în privința traficului/consumului de substanțe interzise, elevii vor învăța mult mai bine și eficient, pe baza culturii din mediul corespunzător vârstei lor. Creați prilejuri frecvente în care fumatul, consumul de alcool/substanțe interzise să pară tot mai puțin atractive, ajutându-i pe elevi să înțeleagă de ce fumatul și alcoolul capătă o imagine pozitivă prin publicitate, prin media și ajutați-l să înțeleagă de ce, uneori, este încurajată această imagine și cine anume contribuie la crearea ei. Învățați-i cum să recunoască aceste tentative și să le diminueze efectele. Ajutați-i să-și identifice propriile mijloace de măsurare a succesului și a progreselor pe care le-au înregistrat în propriile lor demersuri de clarificare a atitudinii, comportamentelor și reacțiilor față de stimuli externi care încurajează fumatul și consumul de alcool. La fel, ajutați-i să înțeleagă motivația pentru care, în unele circumstanțe, consumul de droguri ori alte substanțe interzise poate părea "cool". Învățați "limbajul" din mediul elevilor, încercați să înțelegeți "stilul" în care comunică în legătură cu fumatul, alcoolul, drogurile, substanțele licite și ilicite, plantele etnobotanice, etc. și încercați să influențați acest mediu, pentru a inversa tendința de consum și a reduce/elimina factorii negativi. Priviți și analizați, în egală măsură, mediul extern al școlii și vedeți dacă există efecte ale acestuia care trebuie eliminate/neutralizate (de exemplu, un magazine cu plante etno-botanice, chioșcuri de cartier care vând pe sub mână țigări sau alcool elevilor etc.).

Al treilea pas: Acțiunea. Încercați să înțelegeți împreună cu elevii cum poate să apară o imagine pozitivă a fumatului și alcoolului, uneori chiar și a consumului de substanțe interzise. Folosiți analogii și extrapolări. De

exemplu, alcoolul este cel cu care intrăm toți în contact, frecvent, în viața de zi cu zi, în contextul social. Arătați-le elevilor că, de fapt, nu alcoolul în sine, ci ambianța și distracția asociată consumului de alcool sunt cele vizate. Folosiți alcoolul pentru a extrapola și a aborda subiectul drogurilor. La fel ca și alcoolul, este de presupus că ar urma să ne dea o stare de bine și să ne ajute să ne simțim minunat, într-o lume fantastică. Cei care nu au consumat încă alcool sau droguri vor continua să nu creadă și vor susține în continuare că pot produce efecte minunate. Arătați-le elevilor modul în care sunt influențați de aceste impresii pe care le transmit adulții, fără ca măcar să-și dea seama, și astfel devin expuși diverselor tentații cu efecte negative. Pentru schimbarea acestor imagini, examinați cu elevii cuvintele folosite în cercurile sociale pe care le frecventează, pe care le aud în media, antrenați-i în identificarea cuvintelor-cheie care sporesc atractivitatea fumatului ori a băutului. Demonstrați-le că simpla invitație "hai să bem și noi un pahar împreună" declanșează zâmbetul interlocutorului/interlocutorilor. Apoi, rugați-i să folosească, la rândul lor, cuvintele pe care le folosesc când discută despre fumat, alcool ori droguri în propriul lor mediu și să observe cum simpla lor pronunțare le dă impresia că sunt părtași la "ceva special". Imediat după aceea, solicitați-i să identifice mijloacele prin care pot devaloriza și combate imediat direcția spre care-i îndreaptă respectivele cuvinte. Urmăriți-le reacția dacă folosiți cuvinte care îndreaptă spre direcția opusă și o stare de spirit contrară. *Cei mai sensibili și atenți dintre elevi vor sesiza imediat cum respectivele cuvinte contribuie la influențarea imaginii pe care și-au construit-o. Lăsați-i pe ei să le explice conceptul celorlalți colegi.*

Elevii pot fi învățați să analizeze cum mijloacele de informare în masă, cărțile și televiziunea încurajează uneori, mascat, consumul de tutun și alcool, oferind o imagine socială pozitivă legată de oameni de succes, bogăție, subliniind plăcerea ce poate fi obținută din utilizarea lor. Rugați-i să înlocuiască acele cuvinte cu altele, mai puțin flatante, cu imagini și reacții negative în propriul lor mediu, deoarece ei nu au puterea de a schimba aceste referințe și imagini, mai ales pe cele din mijloacele de informare în masă, din filme și cărți. Vor trebui deci să învețe să se protejeze de aceste mesaje pe ei înșiși, pe prietenii și familiile lor.

Încercați să le explicați principiile publicității, interesele care stau în spatele acesteia, ale marilor companii producătoare de țigări și băuturi alcoolice, iar în ceea ce privește promovarea (mascată), în filme și cărți, a substanțelor interzise, faceți-le cunoștință cu noțiunea de "dealer". Acesta nu are întotdeauna un rol activ în desfacerea substanțelor interzise, ci poate fi orice persoană dependentă de substanțe interzise și care – fiindcă

are nevoie de substanțe interzise pentru a se simți bine ori normal – încearcă să-i atragă și pe alții, pentru a nu mai fi privită cu reticență, ca o ciudățenie. Este persoana care insistă să-i convingă și pe alții și își promovează această acțiune prin afirmații, glume și alte metode similare. Ajutați-i să înțeleagă cum "funcționează" astfel de persoane, să le recunoască și să pună sub semnul întrebării ideile pe care astfel de persoane le transmit. Sprijiniți-i în construirea unui sistem de valori prin care să evite să cadă victime și să-i poată sprijini și pe colegii și ceilalți membrii din mediul său social să evite capcanele de acest gen.

Formulați, împreună cu elevii, proprii indicatori simpli ai progresului în schimbarea comportamentului și atitudinii față de fumat, alcool și consumul de substanțe interzise. Veți avea astfel posibilitatea de a evalua corect progresul în cunoștințele elevilor, în dezvoltarea competențelor și schimbările comportamentale dorite pentru prevenirea și combaterea fumatului, consumului de alcool și substanțe interzise.

Durata programului: pe parcursul întregului an școlar, în timpul orelor de dirigenție, biologie, literatură, chimie etc.

Suport material necesar: Cărți, filme video, înregistrări audio, grafice, date statistice. Mai ales imaginile video care redau povești sau reclame pe care să le analizați cu elevii pot fi în același timp o bună sursă de informare, de consolidare a mesajului pe care-l transmiteți dar și de creare a unei atmosfere deschise, vesele și receptive pentru mesajul intenționat.

Mai multe informații: website, e-mail, bibliografie etc.

EXEMPLUL 8 DE BUNĂ PRACTICĂ

**Violența poartă întotdeauna
o mască.**

**Atitudine pro-activă
anti-violență**

Violența în școli se constituie într-un motiv constant de preocupare. Motivațiile sunt de natură psihologică, socială și economică, iar formele de manifestare sunt cele verbale, fizice și psihologice.

Scop/rezultate așteptate: Diminuarea nivelului general de violență și a manifestărilor de comportamente necorespunzătoare în interiorul școlii, sprijinirea elevilor în dezvoltarea competențelor sociale, care să-i ajute în oferirea răspunsului adecvat în cazul în care au de a face cu un conflict, implementarea la nivelul întregii școli a unui program susținut și permanent de mediere a conflictelor dintre elevi și de remediere a comportamentelor necorespunzătoare. Sprijinirea elevilor și părinților în înțelegerea fenomenului violenței, a diferitelor forme pe care le poate îmbrăca, asigurarea unui cadru în care să se faciliteze comunicarea pe tema violenței cu profesorii, părinții dar și pentru informare în privința resurselor ce le stau la dispoziție dacă au nevoie de ajutor în caz de abuz/vioență în familie sau la școală (servicii sociale, psihologi, poliție, jandarmerie etc.). Promovarea și încurajarea formării unei culturi anti-violență corespunzătoare grupei de vârstă.

Grupul țintă: elevii, părinții, profesorii.

Tipul de activitate: Implicare pro-activă susținută a elevilor, profesorilor și părinților în respectarea regulamentului școlar, al regulamentului personalizat al clasei. Discuții libere pe tema violenței, a formelor pe care poate să o îmbrace, campanii și activități anti-violență extra-curriculare etc. Transmiterea și consolidarea cunoștințelor de auto-gestionare ale elevilor,

de gestionare a timpului, a competențelor sociale, abilitatea de a iniția activități proprii și de manifestare a (posibilelor) abilități de lider, precum și de fixare a scopurilor, respectului față de legi și valorile democratice, față de mediu, însușirea normelor sociale și a modului în care se creează, se dezvoltă și se mențin relațiile sănătoase de prietenie, de iubire, de angajament. Dezvoltarea inteligenței emoționale, a spiritualității, ideilor, conștiinței de sine etc. Trebuie reținut că activitățile trebuie să se orienteze pe principalele trei direcții de acțiune: cea de **intervenție** (atunci când violența deja s-a produs, vezi protocolul de acțiune) și **discutare a consecințelor** (de exemplu, Comisie Anti-Violență alcătuită din profesori, părinți și elevii din anii finali, tactică prin care se urmărește ținerea sub control a posibilelor dinamici din clasă și la nivelul școlii care ar putea duce la conflicte), respectiv acțiunile caracterizate ca specifice **prevenției**, prin activități susținute pe termen lung și care se concentrează pe relații, învățarea competențelor sociale, însușirea normelor comportamentale adecvate, procesarea experiențelor interioare etc. Școala poate sprijini în mod activ dezvoltarea competențelor pro-sociale care îmbunătățesc viața fizică și psihică a elevilor, aspectele relaționale, emoționale și psihologice la nivel personal și de grup.

Resurse umane: Profesorii împreună cu dirigintele clasei, elevii, părinții acestora, reprezentanți ai autorităților publice locale, ai agențiilor și organizațiilor non-guvernamentale, ai serviciilor de sănătate fizică/mentală, psihologi școlari, asistenți sociali etc.

Conținut: Elevii împreună cu profesorii explorează principalele noțiuni și concepte legate de violență, de formele în care aceasta se manifestă, precum și modurile în care pot contribui la crearea unui climat optim școlar, dar și în mediul lor social, care să prevină violența și să combată acele atitudini și comportamente necorespunzătoare care pot conduce la apariția violenței (verbale, fizice, mentale, psihologice). Modul în care se selectează prietenii, conștientizând normele de grup și tendințele populare, modul eficient de comportare în grupul de colegi, dinamica grupurilor de prieteni (lider/membru responsabil) al grupului de prieteni, abilitățile necesare pentru formularea, ori refuzarea politicoasă a unei solicitări, inițierea și menținerea prieteniiilor și relațiilor romantice. Importanța apartenenței la un grup, recunoașterea și acceptarea alternativelor la comportamentele agresive și manifestărilor violente, înțelegerea comportamentului responsabil în contextul evenimentelor sociale, comportamentul adecvat în societate etc. Identificarea și evitarea conflictelor (posibile) între

valorile părinților și cele ale grupului de colegi/prieteni, informații despre diversele etape din viața de adult și viața de părinte – pregătire pentru propriul rol ca adult și părinte responsabil.

Organizare:

Primul pas: Creșterea nivelului de conștientizare al elevilor în privința conținutului și funcțiilor pe care le îndeplinesc regulamentul școlar și regulamentul personalizat al clasei. Informarea în privința comportamentelor corespunzătoare și a celor necorespunzătoare, în interacțiunile lor zilnice la școală, acasă și în societate. Stimularea formării unei imagini comune a elevilor din clasă despre motivația pe care au avut-o când au optat pentru școala în care se află, îndemnarea lor să se implice activ în crearea și păstrarea unui climat optim pentru învățare în clasă și în școală.

Selectarea componentelor cheie ale programului/proiectului/activităților dedicate prevenirii și combaterii violenței, pornind de la cunoștințele și informațiile pe care elevii le dețin, precum și prin apelarea la informații din mediul extern, respectiv anchete la nivel local/național care indică principalele tendințe cu privire la violență, informări primite din partea poliției, asistenților sociali, precum și informații culese chiar de la elevi.

Al doilea pas: Elevii vor fi stimulați să se implice în clarificarea noțiunilor legate de gestionarea și medierea conflictelor, în dobândirea competențelor necesare negocierii și medierii conflictelor între profesori/părinți și elevi și între elevi și a modalităților prin care se poate ajunge la consens. Implicarea activă a elevilor în înțelegerea strategiilor care pot reduce violența, vandalismul, absența cronică de la școală, ocaziile în care se aplică sancțiuni ca eliminarea și/sau exmatricularea. În același timp, antrenarea lor în astfel de acțiuni îi ajută să-și înțeleagă mai bine propria persoană, precum și așteptările celor din jurul lor și să dobândească abilități ce le vor fi utile pe tot parcursul vieții. Se realizează un transfer de responsabilitate la nivelul elevilor pentru soluționarea conflictelor pe căi pașnice, așa încât profesorii se vor concentra mai mult pe activitatea centrală de predare și mai puțin pe disciplină. Predarea acestor abilități poate fi adaptată grupelor de vârstă de la nivelul secundar-inferior și superior. Implementarea, prin cooperarea cu elevii și părinții acestora, a sistemelor de management comportamental este mai eficientă decât acțiunea represivă de sancționare, eliminare, ori scăderea notei la purtare sau chiar exmatriculare. În plus, această abordare le cultivă și stimulează elevilor abilitatea de a asculta și înțelege mesajele transmise de ceilalți, gândirea critică, capacitatea de a soluționa probleme, o competență

esențială pentru orice proces de învățare. Această abordare pune accentul pe înțelegerea punctului de vedere și al celeilalte persoane și cultivă competențele necesare vieții într-o societate diversă, multiculturală. Punându-le la îndemână aceste instrumente (negocierea și medierea) elevii sunt bine echipați pentru a răspunde problemelor cu care se confruntă și vor putea să le aplice în toate situațiile în care, oricum, nu ar fi solicitat asistență/ajutor din partea unui adult.

Al treilea pas: stabilirea de comun acord cu conducerea școlii și părinții a modului în care va fi predat acest curriculum dedicat învățării competențelor necesare soluționării conflictelor și medierii. În esență, există trei opțiuni mari: curriculum prevăzut ca activitate opțională, extra-curriculară pentru elevi, respectiv dedicarea unui anumit număr de ore pentru predarea abilităților, principiilor fundamentale și pentru exersarea acestora; program curricular opțional pentru elevi și/sau profesori selectați datorită abilităților și competențelor sociale demonstrate pentru a fi instruiți în managementul conflictelor și mediere, care să se constituie într-o "comisie independentă" care să acționeze ca arbitru-facilitator pentru toți ceilalți elevi și/sau profesori; dezvoltarea unei metodologii prin care gestionarea conflictelor și medierea să fie încorporate în procesul educațional zilnic la care participă elevii, precum și în strategiile de management zilnic al clasei. Clasele care participă la acest tip de acțiune se pot transforma în adevărați piloni de susținere pentru un climat optim pentru întreaga școală. Aceste opțiuni mari pot sprijini toate celelalte procese care cultivă atitudinile și comportamentele non-violente, încurajând cooperarea între profesori, elevi și părinți, constituind un suport bun de intervenție în cazul în care se identifică existența unor elevi cu situații familiale dificile (violență, abuz în familie, situație familială/economică precară etc.), fiind în același timp, primul punct de contact și sursă de informație în privința structurilor externe școlii care pot acorda ajutor prin intermediul "comisiei independente", precum și al persoanei de contact pentru probleme de siguranță școlară.

Durata programului: pe parcursul întregului an școlar, în timpul orelor de dirigenție, precum și în cadrul activităților, programelor și proiectelor extra-curriculare.

Suport material necesar: Cărți, filme video, înregistrări audio, grafice, date statistice, postere, afișe etc.

Mai multe informații: website, e-mail, bibliografie etc.

3. ÎN LOC DE CONCLUZII

Exemplele de bună practică prezentate în cele două capitole anterioare au la bază contribuția deosebită a Grupului Școlar de Aeronautică Henri Coandă din București, precum și contribuția Colegiului Tehnic Energetic și a Liceului Economic Costin C. Kirițescu din București. Directorii și profesorii acestor școli au avut deosebita amabilitate de a ne pune la dispoziție informații și toată "știința" acumulată în anii îndelungați de lucru cu cel mai fin "material", principala resursă umană a viitorului nostru: copiii și adolescenții. De asemenea, reprezentanți ai ISMB și reprezentantul MECTS desemnat pentru coordonarea acestui proiect la nivel național au contribuit cu exemple de bune practici pentru elevi, profesori și părinți.

Trebuie însă spus că, prin conturul pe care l-am oferit acestor exemple de bună practică, am dorit să oferim liniile generale pe care trebuie să se orienteze inițiativele fiecărei școli și fiecărui profesor pentru a crea un climat școlar optim și că acestea sunt numai recomandări pentru construirea unor abordări și planuri de lecție concrete, solide prin care să transmitem copiilor și adolescenților nu numai cunoștințe, ci să-i stimulăm în a se implica activ, alături de părinți și de alți reprezentanți ai societății civile în viața școlii. Dorim să lansăm o provocare pentru inovație, inițiativă și implicare activă a elevilor, profesorilor, părinților, precum și a tuturor celorlalte autorități publice și private în viața școlii și în crearea acelor structuri suport care să sprijine școala în îndeplinirea cu succes a misiunii care-i revine.

În același timp, aceste exemple le oferă profesorilor oportunitatea de a reflecta care sunt cele mai bune modalități de a-și transforma elevii în parteneri reali în procesul de educație și, în același timp, ele urmăresc să sprijine eforturile profesorilor, elevilor și părinților în cultivarea și dezvoltarea competențelor sociale, de viață, ale tinerei generații.

În final, vă prezentăm două idei de bună practică, așa cum sunt acestea realizate și exersate de-a lungul fiecărui an școlar în Olanda. Aceste două exemple au fost posibile prin bunăvoința celor doi experți olandezi în problemele tineretului, doamna Marij Bosdriesz și domnul Adolphus van Veen.

Vă urăm succes în formularea propriilor dumneavoastră strategii, planuri de acțiune, politici, măsuri și instrumente.

EXEMPLUL 9 DE BUNĂ PRACTICĂ

Echipe suport pentru învățare și comportament în școli

Scop/rezultate așteptate: Această inițiativă se concentrează pe oferirea de suport rapid și ajutor pentru adolescenți și familiile acestora care se află în situație de abandon școlar și violența școlară. Echipele interdisciplinare, în care sunt integrate servicii educaționale, de sănătate și sociale oferă ajutor timpuriu, rapid și coerent adolescenților (inclusiv familiilor lor, ori de câte ori este necesar) care au probleme comportamentale, de învățare ori pedagogice, inclusiv probleme în familie, conform observațiilor școlii. Aceste echipe oferă, de asemenea, ajutor profesorilor care au ore cu respectivii elevi.

Rezultatele așteptate sunt:

- Observarea timpurie și intervenția rapidă;
- Ajutor/asistență coordonată și concentrată; 1 copil/adolescent - 1 plan de acțiune;
- Prevenirea escaladării;
- Tinerii și părinții primesc ajutorul de care au nevoie;
- Prin acordarea de asistență familiei, se previne riscul pentru frați/surori;
- Profesorii se simt susținuți, la rândul lor;
- Profesorii câștigă mai multă experiență în a lucra cu elevii care au probleme comportamentale;
- Unde este cazul, poliția poate să-și îndeplinească sarcinile mai bine pe baza semnalizării timpurii;
- Un climat pedagogic mai bun și școli mai sigure;

- Îmbunătățirea stării emoționale, dezvoltare, comportament pozitiv, rezultate bune educaționale și oportunități mai bune pentru copii și adolescenți.

Grupul țintă: Toți elevii școlii cu probleme de învățare sau comportamentale, ori cu probleme datorate situației lor familiale, ori relației cu părinții și/sau profesorii.

Tipul de activitate: Formarea echipelor de profesioniști care lucrează în mod curent în școală și în afara școlii. Reuniți acești profesioniști într-o echipă și permiteți-le să-și împărtășească experiența și să colaboreze, pentru a diminua ori rezolva problemele elevilor, care sunt observate de profesorii acestora.

Resurse umane: Profesioniștii din școală. Dirigintele, bineînțeles, dar școala poate dispune și de alte tipuri de personal care pot să ofere suportul necesar elevilor, cum ar fi consilierii școlari, pedagogul ori psihologul școlar. În afara școlii există mulți profesioniști și numeroase instituții din sănătate, servicii sociale și umanitare care pot ajuta copiii ori familiile lor.

Posibili participanți la aceste echipe de suport pentru învățare și comportament pot fi:

- dirigintele;
- consilierul elevilor;
- coordonatorul asistenței sociale al școlii;
- medicul și/sau asistenta medicală a școlii;
- psihologul școlii;
- ofițerul din cadrul poliției de proximitate;
- asistentul social;
- expertul în educația copiilor cu cerințe educative speciale
- (orto)pedagogul;
- expertul de la protecția copilului;
- expertul de la protecția familiei;
- expertul în sănătate mentală;

- expertul din organizațiile antidrog (prevenire și asistență pentru combaterea dependenței);
- efițerul pentru absențe (Olanda);
- etc.

Este recomandabil să se înceapă cu un grup de profesioniști care nu este prea mare, dar a cărui expertiză, ori cunoștințe/informații despre elev ori familia acestuia sunt utile ori pot fi de ajutor în majoritatea cazurilor. Aceasta este o echipă structurală. Ceilalți profesioniști pot fi invitați ocazional, atunci când problemele observate ale situației copilului fac experiența lor utilă sau necesară. Ei trebuie să știe despre existența echipelor și să fie pregătiți să li se alăture dacă este necesar.

Conținut: Viziunea care justifică existența acestor echipe suport pentru învățare și comportament este cea conform căreia problemele comportamentale, agresivitatea, violența și abandonul școlar sunt exprimări ori rezultate ale situației din familie, ale problemelor financiare/datoriilor, problemelor de dezvoltare, ale celor emoționale sau psihologice, de sănătate, ale dependenței de droguri, consumului de alcool, jocurilor de noroc, ale infracționalității grupului de prieteni, ori în familie etc. Dacă elevii (sau familiile) vor beneficia de asistență din timp și de calitate, ori ajutor pentru problemele cu care se confruntă, atunci situația nu se va agrava. Așadar, șansele elevului de a-și termina studiile sunt mai mari, precum și cele de a găsi un loc de muncă etc. În același timp, școlile vor fi mai sigure și vor avea un climat sănătos.

În majoritatea timpului, elevii cu riscuri au probleme sub diverse aspecte, de exemplu la școală, acasă, în societate etc. În consecință, în majoritatea cazurilor este necesară o abordare multidisciplinară, în care să se combine experiența experților din diverse domenii. Numai în aceste condiții se poate realiza o analiză clară a situației și problemelor elevului și să i se ofere ajutorul și suportul necesar. Aceasta este justificată și de faptul că s-ar putea să fie necesară acordarea de sprijin atât la școală, cât și acasă elevului respectiv, poate și părinților ori altor membri ai familiei și, în majoritatea acestor cazuri, profesorul are la rândul său nevoie de ajutor în abordările față de acel elev.

Echipele suport pentru învățare și comportament pot avea o multitudine de sarcini și funcții. Acestea contribuie la:

- observarea timpurie a comportamentelor antisociale și a altor probleme ale copiilor (ori părinților);

- clasificarea și diagnosticarea interdisciplinară a problemelor;
- stabilirea în comun a abordării/tratamentului;
- ajutor și suport rapid pentru copii (și/sau pentru părinții lor) acordat de membri echipei ori de către alte organizații locale;
- coordonarea eforturilor de ajutor oferite;
- consultarea, consilierea și sprijinul pentru profesori în abordarea acestor probleme/respectivului elev;
- consilierea școlilor în domeniul prevenirii și al unui climat școlar sigur și sănătos din perspectivă pedagogică.

Echipele de suport pentru învățare și comportament sunt orientate pe acțiune și intervenție. Atenția lor se concentrează nu numai pe consultare și orientare. Dacă este posibil, chiar membrii acestei echipe sunt cei care oferă asistența necesară, pe baza propriei lor experiențe. Echipele sunt integrate în structura de suport a școlii.

Organizare: Fiecare școală își formează propria echipă de suport pentru învățare și comportament, începând cu profesioniștii din școală, care fac un inventar al celor mai urgente probleme cu care se confruntă elevii din școală. Apoi decid ce tip de expertiză este necesară, ori care sunt instituțiile ce trebuie să asigure susținere în cazul acestor probleme. Pe urmă, școala va negocia cu aceste instituții care pot oferi expertiza necesară și să le invite să se alăture și să participe în echipa de suport pentru învățare și comportament.

După aceea, echipa își începe activitatea discutând despre procedurile de lucru. Cum va fi informată echipa despre situația elevului? De exemplu: în scris, în conformitate cu un format standard. Pot părinții și/sau copiii acestora să participe la o întâlnire cu echipa? Cine va conduce întâlnirea? Care va fi modalitatea de discutare a cazului? Cine va realiza minuta? Cum poate fi respectată sfera privată a elevului și a părinților? Ce este necesar pentru a fi posibilă contribuția tuturor membrilor echipei cu informații despre copil ori familie din propriile lor dosare? Cât de des se va întâlni echipa și unde? Care sunt sarcinile diverșilor participanți la echipă? Ce anume este necesar pentru a sprijini profesorii în observarea, încă din etape timpurii a problemelor și dificultăților elevilor și cum se vor comunica acestea pentru toată echipa?

În Olanda există numeroase materiale care se află la dispoziția școlilor și echipelor în această privință, cum ar fi protocolul pentru respectarea sferei private și regulile cu privire la confidențialitate, exemple de formulare și dosare, un ghid pentru cum vă puteți ajuta echipa să funcționeze eficient etc.

Pentru fiecare dintre profesioniștii echipei suport de învățare și comportament se realizează un profil al rolului ori sarcinii. În conformitate cu sarcinile și îndatoririle curente, se realizează o listă cu ce anume pot ei contribui în cadrul echipei, pentru a acorda asistență elevilor, pentru a oferi susținere părinților și sprijin pentru școală. Un exemplu este profilul de sarcini pentru asistentul social, medic sau polițistul de proximitate, conform celor descrise mai jos.

Rolul asistentului social în echipele de suport pentru învățare și comportament:

- Contribuie la clasificarea interdisciplinară cu privire la domeniul său de expertiză: integrarea socială, problemele în relații și de familie, probleme pedagogice în educarea copiilor, probleme legate de sărăcie/datorii etc.;
- Contribuie cu informații relevante din dosarele de asistență socială
- Atrage suport și ajutor din partea altor instituțiilor locale;
- Poate iniția anchete mai complexe, de exemplu, prin vizitarea familiei la domiciliu;
- Întreprinde acțiuni în conformitate cu deciziile din echipă;
- Acordă asistență socială elevului ori părinților, în conformitate cu domeniul de expertiză;
- Însotăște sau îndrumă elevul ori părinții către alte instituții specializate de asistență, cum ar fi cele pentru sănătatea mentală ori de alt tip;
- Oferă consiliere școlii pe teme de prevenire și competențe sociale;
- Oferă feedback relevant pentru sistemul de organizare a asistenței sociale.

Rolul medicului în echipele de suport pentru învățare și comportament:

- Contribuie la clasificarea interdisciplinare cu informații referitoare la problemele medicale, observând problemele de dezvoltare fizică ori mentală și cele legate de părinți;
- Oferă informații relevante din fișa medicală și conform observațiilor periodice ale medicului școlii;

- Întreprinde acțiuni în conformitate cu deciziile luate în echipă;
- Invită elevul și, eventual, părinții pentru continuarea investigațiilor medicale;
- Solicită implicarea altor specialiști pentru completarea informațiilor și consiliere în privința elevului;
- Oferă consiliere elevului și/sau părinților în cazul unor neclarități medicale;
- Însoțește sau îndrumă elevul și părinții către alți medici specialiști;
- Oferă consiliere școlii în prevenire și siguranță;
- Oferă feedback relevant instituțiilor medicale.

Rolul polițistului în echipele de suport pentru învățare și comportament:

- contribuie la clasificarea interdisciplinară cu expertiza sa în domeniul prevenirii, al intervențiilor, menținerii ordinii publice, urmăririi și punerii sub acuzare;
- prezintă informațiile relevante ale poliției;
- întreprinde acțiuni în conformitate cu deciziile echipei;
- oferă consiliere școlii în domeniul prevenirii și al siguranței;
- oferă feedback relevant pentru poliție;
- Îndrumă elevii spre sancțiuni alternative (HALT);
- Îndrumă elevii către procuror.

Astfel de profiluri de sarcini sunt disponibile pentru toți membrii echipei.

Deoarece toți experții echipei își îndeplinesc, de fapt, sarcinile și activitățile curente, nu este necesară prevederea unor resurse financiare suplimentare. Numai dacă este necesară acordarea de asistență profesionistă care nu este disponibilă pentru anumite școli (cum ar fi cazul unui asistent social în anumite școli din Olanda), autoritățile centrale și locale pot asigura aceste resurse financiare suplimentare.

Din acest moment este pusă la punct echipa pentru învățare și comportament.

Durata: Echipa suport pentru învățare și comportament este un fenomen structural în Olanda. Autoritățile publice centrale și locale stimulează formarea acestora, precum și o calitate cât mai bună a echipelor.

Materiale necesare: Există numeroase materiale dar, până în prezent, numai în limba olandeză și corespunzătoare situației din Olanda. Traducerea se poate realiza dacă mai multe școli din România sunt interesate și Guvernul, ori un alt proiect, pot susține această activitate.

Mai multe informații la:

Telefon: 00 31 30 2306565 sau 00 31 6 16610817

E-mail: info@zat.nl

Website: www.zat.nl (în olandeză)

EXEMPLUL 10 DE BUNĂ PRACTICĂ

Nume de cod: viitorul. Spre
un cod de conduită al
elevilor pentru fiecare clasă

Scop/rezultate așteptate: Acest proiect se concentrează pe pregătirea și implicarea elevilor, profesorilor și părinților în elaborarea unui cod de conduită, ori a unui regulament al clasei, care să se răsfrângă asupra comportamentului. Procedând astfel, elevii vor fi mult mai conștienți de propriul lor comportament, precum și de comportamentul colegilor lor. Regulile vor fi mai însuflețite și elevii vor avea o tendință mai mare de a respecta regulile. De asemenea, vor contribui la respectarea lor într-o mai mare măsură. Părinții vor fi implicați în discuțiile cu copiii lor și vor fi informați în privința regulilor clasei.

Rezultate:

1. Elevii sunt conștientizați în privința identității lor și a propriului comportament.
2. Elevii înregistrează și țin cont de diversele conduite.
3. Elevii știu ce comportamente îi deranjează și de ce.
4. Elevii discută între ei și cu părinții despre diversele conduite.
5. Elevii își elaborează propriile coduri de conduită pentru clasa/școala lor.

Grup țintă: Elevii din ciclul primar și din ciclul secundar

Tipul de activitate: Elevii (și profesorii) discută și fiecare elev primește o sarcină practică, pe care trebuie să o rezolve împreună cu un grup mic de alți elevi: prezentarea rezultatelor unei dezbateri, realizarea unui poster pentru clasă, pentru revista școlii și pentru întâlnirile cu părinții etc.

Resurse umane: Profesorii și elevii, împreună.

Conținut: Fiecare școală are reguli referitoare la comportament. Aceste reguli acoperă, în general, reglementările pentru proceduri și conduite în interiorul școlii. În majoritatea cazurilor, sunt formulate de către conducerea școlii și sunt obligatorii pentru întreaga populație școlară.

Însă, pentru a se obține o situație în care elevii respectă regulile, este mult mai bine ca ei să fie implicați în elaborarea acestor reguli. Astfel, ei vor avea sentimentul că-și fac propriile reguli. Ca proprietari ai regulilor, respectarea acestora este mult mai ușoară și eficientă. Elevii descoperă, pe baza fișelor de program, cum se poartă chiar ei și care dintre propriile comportamente îi deranjează cel mai mult.

Elevii vor discuta între ei despre conduitele care îi deranjează. Nu toți sunt egali, nu pe toți îi interesează același lucru. Scopul acestor discuții este să se creeze un set de reguli agreeate în comun, ca bază pentru un cod de conduită în propria clasă.

Programul constă din mai multe elemente distincte. Elevii, împreună cu profesorul, pot opta între diverse activități. Programul conține prezentări DVD, teste, interviuri, discuții în clasă, exerciții de reflecție etc.

Temele abordate sunt: cum reacționați în caz de conflict, ori dacă cineva vrea să abuzeze de voi? Cum puteți să provocați/calmați comentariile conflictuale? Priviți-vă pe voi înșivă: cum vă comportați? Dar cu persoane de altă etnie, religie, din alt grup etc.? Ce comportamente ați dori să vedeți la ceilalți? Vă simțiți în siguranță la școală, acasă, pe stradă etc.? Cum vă comportați acasă? Care este părerea părinților/fraților/surorilor despre manierele bune / rele? Puteți să stabiliți un cod de conduită acasă cu familia? Ce credeți despre regulamentul școlar? Ce comportamente ați dori să vedeți în clasă? Ce vă enervează în comportamentele celorlalți din clasă/școală? Ce maniere vă plac? Care ar fi cele mai importante reguli pentru ca să vă simțiți în siguranță și bine la școală/în clasă? În ce mod ar trebui recompensate comportamentele pozitive? Cum putem să ne susținem, încurajăm între noi să respectăm regulile de conduită? Cum putem să controlăm și să menținem această respectare a regulilor?

După încheierea primei părți a programului, elevii pot selecta din rezultatele fișate. Câteva exemple:

- Realizați o anchetă a etichetei;
- Creați un poster, pictură sau faceți fotografii care să exprime frustrările voastre;
- Faceți un film despre cum trebuie tratate comportamentele nedorite;

- Creați o anchetă și un raport asupra conduitei din școală;
- Creați o listă cu conduita de acasă;
- Comparați comportamentul animalelor cu cel al oamenilor.

Organizare: În acest proiect, elevii lucrează în privința mai multor subiecte care au de a face cu comportamentul social, în ideea de a pregăti un set de reguli comune acceptate. Elevii vor lucra și asupra propriei lor identități și asupra comportamentului din diverse situații și grupuri. Vor răspunde la întrebări, vor cerceta și vor vedea filme. Obiectivul este responsabilizarea elevilor și implicarea lor activă în propriul parcurs educațional.

Schema de mai jos listează activitățile specifice, în conformitate cu clasificarea elementelor de program menționate mai sus.

INVITAȚIE	10 minute	Priviți filmul "în conflict"
Familiarizare cu subiectul	60 minute	Culegeți informații de pe internet și din alte surse referitoare la comportament. Întrebările vă ajută să înțelegeți subiectul. Examinați opinia proprie și apoi cum puteți recunoaște prezența subiectului în propriul mediu.
Selectați ce este de făcut	50 minute (pentru o sarcină)	Realizați marea anchetă a etichetei, ori: realizați un desen/fotografie a sursei de iritare
Selectați prezentarea	50 minute (pentru o sarcină)	Expoziție foto despre sursele de iritare la școală, sau: un mic film despre cum să tratăm comportamentele nedorite la școală sau: un mic film despre eticheta diverselor culturi sau: o anchetă despre conduita din școală
Selectați pentru acasă	70 minute (pentru o sarcină)	O listă cu conduita de acasă și discuție pe această temă sau: scrieți un cod de conduită pentru acasă sau: examinați cum vă influențează părinții
Dezvoltare Activitate pentru experți	50 minute (pentru o sarcină)	Geografie: comparați conduita a două populații Biologie: comparați comportamentul animalelor cu cel al oamenilor Teatru: joc de roluri referitor la comportamente Istorie: examinați dacă se schimbă manierele/s-au schimbat de-a lungul anilor Muzică: scrieți un cântec despre comportamente Olandeză: ce exprimări referitoare la conduită cunoașteți? Semnalați: faceți un semnal desenat care să reprezinte "cum facem cunoștință" Matematică: realizați o statistică despre iritările colegilor, ale voastre și ale profesorilor
Provocare	50 minute	Scrieți un cod de conduită pentru propria clasă
Explicare	15 minute	Organizați o dezbatere referitoare la conduită și la interacțiune. Realizați un reportaj al dezbaterii.

Condiții (în context olandez):

- ✓ *Investigare rapidă:* Un director al școlii va participa la interviul despre codul de conduită;
- ✓ *Cercetare:* Școala cooperează cu agenția de investigații Plato. Ei vor măsura eficacitatea proiectului în rândurile elevilor, profesorilor și conducerii;
- ✓ *Implementare:* Profesorii implicați răspund de implementare;
- ✓ *Tinerii reporteri:* Un grup de elevi realizează un documentar al proiectului, pe baza materialelor speciale pentru tinerii reporteri. Invitați și presa pentru conferința finală;
- ✓ *Asistență:* Nume de cod: viitorul oferă parcursul și poate susține implementarea;
- ✓ *Evaluare:* Profesorii sunt implicați în evaluare după încheierea proiectului.

Durata: Este posibilă selectarea unor activități dintr-o gamă largă. În schema de mai sus durata este menționată în coloana a doua.

Materiale necesare: Materialele sunt în prezent disponibile numai în olandeză. Atunci când mai multe școli din România vor fi interesate, putem analiza posibilitățile de elaborare a unei versiuni în română sau engleză pentru materiale.

Însă, școlile pot face multe dintre aceste lucruri și singure, elaborând propriile materiale, folosind filmele existente pe această temă, respectiv despre conflicte, comportamente dorite/nedorite, incidente, culture diverse, condiții de siguranță/nesiguranță etc., precum și pagini foto cu grupurile de colegi ori stilurile adoptate de tineri.

Mai multe informații:

Telefon: 00 31 70 302 4770 sau

E-mail: info@codenamefuture.nl

Website: <http://www.codenamefuture.nl/?ID=397>

Echipa de proiect dorește să-și exprime mulțumirile pentru participanții la cursurile de formare de formatori în domeniul siguranței școlare și climatului școlar optim, care ne-au fost alături și ne-au oferit informații și sfaturi prețioase pentru întocmirea manualului și ghidului de față.

Vă dorim tuturor mult succes în elaborarea propriilor dumneavoastră strategii, politici și măsuri de siguranță școlară și asigurare a unui climat optim școlar, cu speranța că aceste două lucrări vă vor sprijini în eforturile inovative și inițiativele dedicate elevilor și școlilor dumneavoastră.

Echipa de proiect

București, 1 septembrie 2010

<i>Localitate</i>	<i>Ministerul Administrației și Internelor</i>	<i>Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului</i>
București	scms. Obadă Gabriel	Prof. Simona Luca
Călărași	Cms. Constandache Sandu	Prof. Mitran Lorena
Constanța	cms. Mândruță Lucian	Insp. Chirila Aurora
Dolj	Subcms. Tulpaz Sorin	Prof. Balan Camelia
Giurgiu	insp. Bratu Petrișor	Prof. Niculae Nicoleta
Gorj	Insp. Tomescu Nicolae Cătălin	Prof. Suci Monica
Ialomița	Cms. Cazacu Constantin	Prof. Dinu Gica
Ilfov	Insp.pr. Radu Sergiu	Prof. Sebe Marius Ovidiu
Mehedinți	Cms. Lojigan-Soare Eugen	Prof. Lăcrămioara Broscăreanu
Olt	Cms. Vladu Victor	Prof. Tița Victor
Teleorman	Cms. șef Gheorghe Costel	Prof. Stoenescu Simona
Buzău	Scm.Costache Ioan-Claudio	Prof. Apostoiu Toni Marcela
Bacău	Cms. Tuluc Adrian Claudiu	Prof. Hussar Elena
Brăila	Cms. Cioranu Horia	Insp. Tanase Viorica
Botoșani	Scms. Damian Dan-Ionuț	Prof. Dorin Alin Seucaliuc
Galați	cms.șef Batcu Nicolaie	Prof. Bratu Daniela
Iași	Cms. Isari Constantin	Prof. Ileana Savinescu
Neamț	Cms.sef Diaconu Gheorge	Insp. Meda Stirbu
Vaslui	Insp. Sima Paul	Prof. Dumitrascu Irina
Vrancea	Scms. Burlan Zorel	Prof. Ciomaga Florentina
Suceava	Cms. sef Bîșcă Valuță	Prof. Colibaba Georgeta
Tulcea	Insp. Stoian Remus Octav	Prof. Gabriela Nichifor
Argeș	Insp. Ristea Adrian	Prof. Cîrstea Ileana Mihaela
Brașov	insp. Baci George	Prof. Mihaela Popa
		Insp. Gavrilă Letitia
Covasna	cms Bălănică Gil	Prof. Brassai Laszlo
Dâmbovița	Cms.șef. Tanase Gabriel	Prof. Popescu Gabriela

Prahova	cms.șef. Cârstea Adrian	Prof. Irinel Dima
Harghita	Insp.pr. Moldovan Emilia	Prof. Balázs Iuhos Orsolya
Mureș	Scms. Nicușan Adrian	Prof. Anișoara Elena Szancsali
Sibiu		Prof. Sabina Stoica
Vâlcea	cms. Sardaru Marcel	Prof. Sandu Elena
Alba	scms. Cioancă Ioan Sorin	Prof. Oros Ligia
Arad		Prof. Dora Tencalec
Bihor	scms. Martin Petru	Prof. Costa Elisabeta Monica
Bistrița Năsăud	Scms. Iacobescu Paul	Prof. Iuliana Moldovan
Cluj	Insp. Moșuț Lavinia	Prof. Ileana Iepure
Caraș Severin	Cms. Obișteoiu Gheorghe	Prof. Furnica Andrei
Hunedoara	sinsp. Chiș Camelia	Insp. Bota Claudia
Maramureș	scms.Pînzariu Vlad	Insp. Barcuteanu Marius
Satu Mare	cms.dr.Muresan Marius	Insp. Bogdan Stana
Sălaj	Cms. Dida Constantin	Prof. Campean Zamfir
Timiș	Cms. Todeci Constantin	Prof. Simona Duiuleasa

Colaboratori:

Mateiciuc Cristiana, inspector ISMB;
 Naghi Elisabeta - Ana, inspector ISMB;
 Bușu Carmen, profesor;
 Petre Melinte Cristina, profesor;
 Jarcău Adriana, profesor;
 Enache Doina, profesor;
 Călinescu Carmen Felicia Octavia, profesor;
 Rudnic Mona-Aliss.

Programul
MATRA 06/RM/9/1

În perioada anilor 2008-2010, s-a derulat în România un proiect inițiat de Inspectoratul General al Poliției Române și Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, care a avut ca scop introducerea unui nou concept de prevenire și combatere a delincvenței juvenile prin întreprinderea unor acțiuni concertate, susținute și coerente, prin care să se identifice și să se aplice în mod corect o politică eficientă comună. Obiectivul vizat a fost atât stimularea implicării tuturor actorilor interesați - profesori, elevi, părinți - cât și determinarea nivelului necesar de implicare și de asistență pe care-l pot oferi ceilalți participanți indirecti: poliție, servicii sociale, asistența medicală etc., la procesul de prevenire și combatere a delincvenței juvenile în unitățile de învățământ preuniversitar și în zona adiacentă acestora.

EDITURA
Expert

